

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ITALSKÁ MLUVNICE Z POHLEDU ČESKÝCH GRAMATIK A
UČEBNIC

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Klára Šefránková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 4.

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Hluboká nad Vltavou, 15. 4. 2014

.....

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala panu doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D., za vedení mé bakalářské práce, za čas, který mi věnoval při konzultacích, vstřícný přístup a cenné rady.

Anotace:

Tématem bakalářské práce je podrobný popis českých gramatik a učebnic italštiny, které byly vydány po roce 1900 až do současnosti a zjistit, jakým způsobem jsou koncipovány, především se zaměřením na popis gramatického systému italského jazyka. Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol a následně do podkapitol. V první kapitole se zabývám vymezením pojmu gramatika, který je pro práci klíčový a se kterým pracuji v průběhu celé práce. Druhá kapitola se zaměřuje na popis způsobu, jakým byla provedena bibliografická rešerše, jejíž výsledky se nacházejí na konci práce jako příloha. Ve třetí kapitole jsou podrobně popsány a analyzovány české gramatiky a učebnice italského jazyka. Kapitola čtvrtá konfrontuje vybrané části italských a českých gramatik.

Annotation:

The aim of this bachelor thesis is to describe in detail Czech Italian grammars and textbooks which were published after the year 1900 up to the present and also to analyse how the books are classified, primarily oriented on subscribing of grammar system of Italian language. My thesis is divided into four main chapters, which are divided into smaller subsections. The first chapter deals with definition of the term „grammar“ which is major term for my theme which I will work in the whole thesis with. The second chapter is devoted to description of method how I made the bibliographical search whose results are located at the end of my thesis as an attachment. In the third chapter are described in details and analysed Czech grammars and textbooks of Italian language. The fourth chapter compares the selected sections of Italian and Czech grammars.

Obsah

Úvod.....	4
1. Vymezení pojmu gramatika.....	5
2. Bibliografická rešerše	7
3. Popis jednotlivých gramatik a učebnic	9
3.1 České gramatiky italštiny	9
3.1.1 Adolph Mussafia.....	9
3.1.2 Josef Bukáček	10
3.1.3 Sylva Hamplová.....	11
3.1.4 Ivana Doubravová.....	12
3.1.5 Olga Chybová	13
3.1.6 Sylva Hamplová.....	13
3.1.7 Zuzana Wotkeová	14
3.1.8 Kolektiv Lingea	15
3.2 Shrnutí a vzájemné porovnání gramatik	16
3.3 České učebnice italštiny	19
3.3.1 Karel Rocher	20
3.3.2 Otakar Růžička	21
3.3.3 Václav Hodr.....	23
3.3.4 Josef Bukáček	25
3.3.5 Jarmila Janešová	27
3.3.6 Alena Bahníková, H. Benešová, L. Ehrenbergerová	30
3.3.7 Zuzana Wotkeová	30
3.3.8 Ivan Drs.....	31
3.3.9 Marie Kronbergerová, Adriana Santolini	32
3.3.10 Vlastimila Pospíšilová, M. Ferrarová, E. Ferrarová	37
3.3.11 Renata Skoupá	40

3.4	Shrnutí a vzájemné porovnání učebnic	41
4.	Komparace popisu mluvnice v českých a italských gramatikách.....	42
	Závěr	44
	Resumé.....	46
	Seznam použité literatury a datových zdrojů.....	48
	Přílohy.....	49

Úvod

Gramatiky a učebnice jsou nedílnou součástí studia cizích jazyků a doprovázejí studenta po celou dobu jeho vzdělávání. Mohou studenta nebo i samouka vést, udávat směr jeho sebevzdělávání a zároveň mu být motivací k učení. Učebnice a gramatiky jsou zdrojem informací nejen pro studenty, ale zároveň také pro učitele.

Cílem této práce bude vyhledat existující gramatiky a učebnice italštiny vydané na území dnešní České republiky v období posledních zhruba sta let, podrobně je popsat a zaměřit se především na popis gramatického systému italského jazyka.

V první kapitole vymežíme pojem gramatika, který je pro práci důležitý a bude v jejím průběhu mnohokrát zmiňován. Zaměříme se na gramatiku jakožto na publikaci, která obsahuje popis gramatických pravidel italského jazyka a zároveň jako na nauku o jazyce. Zároveň zmíníme rozdíly mezi gramatikou a učebnicí, neboť se později budeme zabývat popisem učebnic a gramatik odděleně v samostatných kapitolách jim určených.

Další kapitola se zaměří na popis způsobu, jakým bude provedena bibliografická rešerše, jejíž výsledky zařadíme na konec celé práce do příloh. S výsledky rešerše budeme pracovat v dalších kapitolách, kde nalezené publikace představíme a popíšeme. Budeme se zabývat jejich strukturou a především si všimnout, jakým způsobem a v jakém rozsahu je popsán gramatický systém italského jazyka. Z důvodu lepší přehlednosti a usnadnění orientace rozdělíme popis gramatik a učebnic do dvou podkapitol, přičemž jedna podkapitola se zaměří pouze na gramatiky a druhá na učebnice. Na konci každé z těchto podkapitol se pokusíme o krátké porovnání gramatik či učebnic mezi sebou. Při zpracování této části se také pozastavíme nad tím, kolik nalezneme gramatik, kolik učebnic a jaký druh publikace bude převládat či které z učebnic jsou určeny samoukům nebo naopak, které najdou uplatnění při práci pod vedením učitele.

V poslední kapitole se pokusíme konfrontovat nelezene publikace s vybranými italskými gramatikami.

1. Vymezení pojmu gramatika

Pojem gramatika neboli mluvnice můžeme chápat několika různými způsoby. Pro účely této práce máme na mysli gramatiku jako nauku o jazykové stavbě, jazykových prostředcích, struktuře slov a o zvukové podobě jazyka. Mluvnice je často rozdělována na část zabývající se skladbou věty (syntax), část pojednávající o slovních druzích a jejich tvoření (morfologie) a část věnující se hláskám a jejich funkci (fonetika). Gramatikou také označujeme publikaci, knihu, která obsahuje popis gramatických pravidel daného jazyka, tedy popis mluvnice. Za gramatiku může být považována také učebnice jazyka, my ovšem v naší práci gramatiky a učebnice rozdělujeme, pro lepší porovnatelnost mezi sebou, podle námi stanovených kritérií, která jsou níže zmíněna.

Existuje několik možných definic tohoto termínu. Slovo Gramatika je známé již od středověku, kdy se tak nazývalo jedno ze sedmi svobodných umění, jehož náplní byl popis a studium latinského jazyka.

Gramatiku většinou chápeme rozdílně při užívání mateřského jazyka, který užíváme zcela spontánně již od útlého dětství, bez předchozího studia mluvnice. Naopak při učení se cizích jazyků je studium gramatiky prvním krokem, jelikož po pochopení gramatiky se osvojení cizího jazyka stává podstatně jednodušším.

Dle Jiřího Černého v knize *Úvod do studia jazyka* zvládáme při studiu cizích jazyků postupně jednotlivá pravidla a paradigmaty, která se týkají slovních tvarů a větných konstrukcí. V tomto případě jde o vědomou činnost zaměřenou k určitému cíli. To znamená, že nemá mnoho společného se spontánním zvládnutím mateřského jazyka.

„Gramatika se týká jednak slovních tvarů-viz. například skloňování podstatných jmen, časování sloves nebo stupňování přídavných jmen - a jednak zkoumá i stavbu vět a souvětí. Podle tohoto kritéria se dělí na morfologii (tvarosloví) a syntax (skladbu).¹“

---

¹ ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, 248 p. ISBN 80-858-3924-5.

Podle autorů B. Havránka a A. Jedličky (*Stručná mluvnice česká, 1996*) mluvnice (gramatika) zjišťuje zákonitosti a podává pravidla, podle kterých se slova obměňují a spojují ve větách.

„Jednotlivé části mluvnice nás poučují o základních složkách jazyka: o větě, o slovech a jejich tvarech a o hláskách. O stavbě vět a souvětí pojednává skladba, poučení o druzích slov a jejich tvoření, o tvarech slov a o významech těchto tvarů podává nauka o stavbě slov (tvarosloví), výklad o hláskách pak hláskosloví.²“

Účelem gramatik a učebnic je teoreticky popsat italský jazyk a prostřednictvím tohoto popisu napomáhat čtenáři ve studiu italského jazyka. Zatímco gramatika se zaměřuje pouze na výklad gramatických pravidel, učebnice zpravidla obsahuje část, kde si může student získanou znalost procvičit a prohloubit, část textovou v podobě článků nebo jiných textů a slovníček podtextový, zakomponovaný do jednotlivých lekcí či až na konec učebnice.

---

² HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Stručná mluvnice česká*. Vyd. 25., ve Fortuně 1. Praha: Fortuna, 1996, 246 s. ISBN 80-716-8306-X, s.6.

2. Bibliografická rešerše

Vyhledávání příruček bylo provedeno na internetových stránkách České národní knihovny, kde je k nalezení několik on-line katalogů. Pro náš účel bylo nejvhodnější prozkoumat katalog České národní bibliografie³. Vzhledem ke znění § 3 zákona č. 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích, musí každý vydavatele poskytnout Národní knihovně dva výtisky z každého vydání neperiodické publikace vydané na našem území (výjimkou jsou firemní literatury a drobný tisk). Tato databáze je pro naše účely nejvhodnější a zajišťuje největší možnou kompletnost výsledku.

Rešerše byla vytvořena za účelem vyhledat publikace, jež lze označit za české gramatiky či učebnice italštiny. Z nabízených publikací jsem zmínila pouze ty, které byly vydané na českém území a napsané českým autorem nebo pokud alespoň jeden ze spoluautorů byl české národnosti.

Do databáze byly zadávány tyto pojmy:

- italská gramatika
- gramatika italštiny
- gramatika italského jazyka
- grammatica italiana
- mluvnice italštiny
- mluvnice italského jazyka
- italština
- učebnice italštiny
- italiano

Po postupném zadání těchto hesel, bylo nutné projít všechny odkazy a vybrat z nich ty, které byly vhodné pro naše účely. Narazili jsme i na publikace, týkající se italské

---

³ http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=cnb

gramatiky, které však byly pouze přeložené do českého jazyka. Byly nalezeny i další publikace neodpovídající našim požadavkům, jako například přehledové tabulky a publikace věnující se úzce konkrétním gramatickým jevům. Tyto publikace jsme do výsledků rešerše nezařadili, ani jsme s nimi dále nepracovali.

Chronologicky seřazené výsledky bibliografické rešerše jsme zařadili z důvodu lepší orientace v textu do příloh.

3. Popis jednotlivých gramatik a učebnic

Vzhledem k tomu, že se v bakalářské práci zabýváme českými gramatikami a učebnicemi italštiny, rozhodli jsme se, kvůli jejich vzájemné neporovnatelnosti, rozdělit tuto část zabývající se podrobnějším popisem učebnic, na dvě podkapitoly, kdy jedna podkapitola se bude zabývat pouze učebnicemi a druhá se zaměří na popis gramatik. Gramatiky a učebnice v následujících podkapitolách jim věnovaným řadíme chronologicky podle data prvního vydání. Při popisu publikací zmiňujeme také několik údajů o autorech, které jsme získali, pokud není uvedeno jinak, z databáze národních autorit NK ČR.⁴

3.1 České gramatiky italštiny

Gramatikou máme na mysli publikaci, která se zabývá pouze výkladem mluvnice, tedy popisem gramatických pravidel italského jazyka a neobsahuje žádná mluvnická cvičení, která by byla zaměřena na procvičování získaných znalostí a části zaměřující se na rozšiřování slovní zásoby či prezentaci gramatických jevů ve větách formou článků či jiných textů. Mezi gramatiky jsme nezahrnovali publikace, věnující se úzce jednomu gramatickému jevu, například pouze slovesům. Obzvláště u starších knih bylo obtížné určit, zda se jedná o gramatiku či učebnici a proto není rozdělení vždy jednoznačné.

Následuje podrobné zkoumání a popis jednotlivých gramatik:

3.1.1 Adolph Mussafia

Dra. Adolfa Musafiy Mluvnice jazyka vlaského v pravidlech a příkladech

Tato publikace byla napsána Dr. Adolfem Mussafiem, významným znalcem románských jazyků nejen v Rakousku, ale i v Evropě a upravena gymnasijským profesorem Janem Herzerem podle 16. vydání originální Mussafiovi knihy. Publikace v upravené a přeložené podobě byla poprvé vydána nakladatelstvím A. Stoch syn v roce 1885, čímž nezapadá podle kritérií zmíněných na začátku této práce do našeho seznamu gramatik a učebnic, nicméně zdálo se nám zajímavé tuto publikaci zmínit

---

⁴ http://aleph.nkp.cz/F/NJ1BT7T12X2C7HYL93PYAXBEDDEL2QLE5TA1FQN3TM7DGU1LEV-61386?func=file&file_name=find-b&local_base=AUT

vzhledem k tomu, že je vůbec první mluvnici italštiny psanou v českém jazyce, i když se jedná o překlad z německého originálu. V českém překladu se kniha dočkala třech vydání a to poprvé v roce 1885, poté v letech 1906 a 1913. Přičemž již druhé a třetí vydání převzal a upravil po zemřelém Janu Herzovi František Pover.

V předmluvě Herzer popisuje svou motivaci k upravení knihy, kterou mu byla absence italské mluvnice v českém jazyce a také pozorované úspěchy žáků na základě Mussafiovy mluvnice. Požádal tedy o svolení A. Mussafiy k upravení publikace pro české školy.

Z překladatelovy předmluvy se dozvídáme, že překlad vznikl za účelem usnadnit studium jazyka italského „vlaského“ a odprostit případné studenty italštiny od dvojího překladu tedy nejprve do jazyka českého a pak italského.

Knihy je tvořena uceleným textem, který se skládá z výkladu italské mluvnice a z překladových vět, které má student přeložit do českého jazyka nebo naopak vět českých, které je třeba přeložit do jazyka italského. V publikaci postrádáme klíč k překladovým větám, pomocí kterého by si mohl student ověřit úspěšnost řešení svého překladu. Z tohoto důvodu považujeme přítomnost překladových vět za poněkud zbytečnou.

Publikace jsme se rozhodli zařadit mezi gramatiky i přes fakt, že obsahuje překladové věty. Důvodem byla stavba publikace, která se podobá spíše dále popisovaným gramatikám nežli učebnicím, především tím, že neobsahuje žádná další cvičení, texty určené k překladu ani slovníček a zaměřuje se především na výklad gramatiky.

3.1.2 Josef Bukáček

Poznejte italštinu!

Josef Bukáček se narodil 8.2. 1897 v Lísně (okres Žďár nad Sázavou) a zemřel 27.6. 1970 v Praze. Byl zakladatelem československé italistiky a prvním profesorem italského jazyka a literatury na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Tato gramatika byla vydána nakladatelstvím Orbis v roce 1947.

Publikace není určena začátečníkům, ale pokročilým studentům, kteří jsou již znalí italského jazyka. Znalost francouzštiny, latiny či němčiny může být pro případného uživatele rovněž výhodou, neboť autor často srovnává strukturu italského jazyka se strukturou těchto jazyků. Bukáček se v knize věnuje především problémům, kterými se běžné učebnice příliš nezabývají. Nejedná se o vyčerpávající popis gramatiky, ale o dílo, jehož cílem je rozšířit naše znalosti.

Kniha je rozdělena do 16 kapitol, kdy v prvních kapitolách se zaměřuje na zvukovou podobu jazyka, dále se věnuje vybraným problémům z oblasti syntaxe, morfologie a v neposlední řadě také lexikologie.

3.1.3 Sylva Hamplová

Stručná mluvnice italštiny

Nakladatelství Academia vydalo řadu stručných mluvnic hlavních světových jazyků. Jednou z nich je Stručná mluvnice italštiny vydaná poprvé v roce 1974, poté v letech 1987 a 1995. Autorka této publikace, Sylva Hamplová napsala také Stručnou mluvnici španělštiny, vydanou opět nakladatelstvím Academia v roce 1967.

Jak se můžeme dočíst v úvodu knihy, autorka při psaní vycházela z italských novin, časopisů, italské prózy a opírala se především o tato díla: S. Battaglia, V. Pernicone *La grammatica italiana*, M. Regula, J. Jermej *Grammatica italiana descrittiva*, B. Migliorini, F. Chiappelli *Lingua e stile*, J. Bukáček *Poznejte italštinu!*, J. Pačesová *Nástin fonetiky jazyka italského*.

Publikace si klade za cíl podat přehled základních mluvnických jevů italštiny, a to na podkladě jejich konfrontace s příslušnými gramatickými jevy jazyka českého. I přes rozsahové omezení, které brání zcela vyčerpávajícímu popisu mluvnické stavby italského jazyka, se autorka snažila o co nejpodrobnější výklad, jež by umožnil studujícímu osvojit si znalosti italské mluvnice.

Kniha o rozsahu 374 stran zahrnuje část věnovanou fonetice a pravopisu, části zabývající se větou jednoduchou a souvětím, není opomenuta ani část věnující se tvarosloví a největší pozornost je věnována oddílu pojednávajícímu o jednotlivých slovních druzích.

Publikaci řadíme mezi gramatiky italštiny, vzhledem k její struktuře a provedení. Mluvnice je psaná v českém jazyce, s překladem pouze u některých jazykovědných termínů a u vzorových výrazů a vět, na kterých vždy bývá předveden právě vysvětlovaný gramatický jev.

Dle našeho názoru je publikace přínosná především svou obsáhlostí a podrobností, přístupným podáním a přehledným zpracováním, které podává čtenáři poznatky nezbytné k osvojení si italského jazyka.

3.1.4 Ivana Doubravová

Italština přehledná gramatika

Tato příručka byla vydaná v roce 1997 a 2008 nakladatelstvím Infoa, které vydává stejné publikace pojednávající také o dalších jazycích, jako například angličtina, němčina, španělština, francouzština a další.

Publikace má malý formát a počet stránek je pouze 62 a přes to popisuje, i když velmi stručně, velké množství gramatických pravidel.

Publikace je rozdělena do 68 tabulek, přičemž každá tabulka se stručně věnuje určitému mluvnickému jevu. Příručka je psaná českým jazykem s občasným překladem odborné terminologie například u slovesných časů. Překvapilo nás pojmenování času *passato remoto* jako *čas skutečný*. S tímto českým ekvivalentem pro *passato remoto* jsme se u žádné jiné gramatiky během psaní práce již nesetkaly.

První tabulka se zabývá italskou abecedou a její výslovností. Další popis fonetiky je vynechán a publikace se dále soustředí na popis gramatiky, který je zakomponován do jednotlivých tabulek. Publikace se zabývá postupně jednotlivými slovními druhy. Část příručky se věnuje také větě jednoduché, souvětí a větám příslovečným, které ale dělí pouze na věty místní, časové, způsobové, příčinné, účelové, přípustkové a podmínkové. Na rozdíl od Mluvnice italštiny S. Hamplové, která uvádí navíc příslovečné věty přirovnávací, účinkové, omezovací a posuzovací.

3.1.5 Olga Chybová

Přehled italské mluvnice

Publikace byla vydána nakladatelstvím MC poprvé v roce 1995, poté v letech 2001 a 2003. Olga Chybová je autorkou učebnic a příruček jazyka italského a francouzského.

Při tvorbě příručky vychází autorka pouze z českých publikací, jako je *Italština* A. Bahníkové, *Stručná mluvnice italštiny* S. Hamplové, *Italština pro samouky* J. Janešové a *Imparate l'italiano* od Z. Wotkeové .

V případě této publikace se jedná bez pochyb o gramatiku italštiny, nežli o učebnici. V úvodu knihy se autorka zabývá krátce výslovností a poté již můžeme sledovat rozdělení knihy podle jednotlivých slovních druhů po vzoru českých gramatik. Vyděluje tedy zvlášť číslovky jako samostatný slovní druh, do italštiny je ale překládá jako „*aggettivo numerale*“ tedy „*přídavné jméno číselné*“. Členem se zabývá ještě před samotným rozdělením gramatiky podle slovních druhů.

Knihy je psaná v českém jazyce, s překlady pouze u vzorových příkladů. Terminologie je taktéž psaná v češtině, pouze v obsahu knihy se setkáváme zároveň s italským překladem u odborné terminologie. Probíraný jev je vždy zakomponován do přehledné tabulky, bez podrobnějších vysvětlení a příkladů k procvičení. V knize je také zahrnut seznam vybraných sloves s jejich tvary měnícími se ve způsobu a čase. Publikace slouží začínajícím i pokročilejším studentům jako základní tabulkový přehled pravidel italské mluvnice.

3.1.6 Sylva Hamplová

Mluvnice italštiny

Mluvnice italštiny byla vydána nakladatelstvím Leda v roce 2004. Autorkou je Sylva Hamplová, již výše zmiňovaná jako autorka *Stručné mluvnice italštiny*.

Publikace je podle autorky určena jak studentům a učitelům italštiny, tak také všem, kteří se o italský jazyk zajímají a chtějí si znalosti italské mluvnice osvojit, rozšířit nebo zopakovat. Tato příručka si klade za cíl poskytnout uživateli ucelený přehled italské mluvnice a tím umožnit hlubší znalost gramatiky italštiny.

Publikace je rozdělena na pět částí, kdy první z nich se zabývá fonetikou, ve druhé části věnuje autorka pozornost tvarosloví, přičemž tomuto tématu je věnována největší část knihy, poté se soustředí na skladbu věty tedy syntax. Čtvrtá část zahrnuje poznatky o slovní zásobě a poslední část podává přehled nejdůležitějších rysů hlavních nářečí přibližující specifickou jazykovou situaci Itálie.

Autorka se, vzhledem k nedostatku podrobných českých gramatik italštiny, opírá při výkladu jednotlivých jevů a uvádění pravidel především o mluvnice italštiny současných lingvistů jako jsou *Grande grammatica italiana di consultazione* L. Renziho a kol., *Grammatica italiana* M. Dardana a P. Trifona, *Italiano* L. Serianniho, *La comunicazione e gli usi della lingua italiana* F. Sabatiniho, o slovník N. Zingarelliho *Vocabolario della lingua italiana* a některé další odborné publikace.

Text příručky je psán v českém jazyce ovšem s užitím italských ekvivalentů u všech jazykovědných termínů, za účelem usnadnit případné studium z italsky psaných učebnic. Část věnovaná morfologii je členěna do lekcí podle jednotlivých slovních druhů řazených po způsobu italských gramatik. Autorka tedy zvláště vyděluje člen jako samostatný slovní druh ovšem stejně tak vyděluje i číslovky, které bývají v italských gramatikách řazeny spíše mezi adjektiva.

Gramatická pravidla jsou doplněna vzorovými výrazy nebo větami, na kterých může čtenář případný popisovaný gramatický jev pozorovat. Tyto vzorové příklady, z velké části v podobě vět, čerpala autorka ze současné italské beletrie a vždy je k nim připojen překlad, ať se jedná pouze o jednotlivé výrazy nebo celé věty. Autorka nepřekládá jen evidentní internacionalismy a výrazy, které se v rámci jedné podkapitoly opakují.

Tato příručka je velmi přehledně zpracovaná díky řazení do kapitol a jejich mnohonásobném třídění do podkapitol. K lepší orientaci v textu také napomáhá barevné rozlišení nadpisů a důležitých částí textu.

3.1.7 Zuzana Wotkeová

Elementi di morfosintassi italiana

Publikace vznikla za účelem usnadnit studentům italštiny pochopení současné italské morfologie a syntaxe tradičním způsobem. Vzhledem k tomu, že je publikace napsána

v italském jazyce, můžeme se domnívat, že je určena studentům s hlubší znalostí italského jazyka nebo učitelům. Autorka vychází z velkého množství italských gramatik, ovšem co se týče gramatik italštiny od českých autorů, můžeme v bibliografii této publikace nalézt pouze díla Sylvy Hamplové *Stručná mluvnice italštiny* a *Mluvnice italštiny*.

Příručka je rozdělena do dvou částí, z nichž první se zabývá popisem italské morfologie a druhá se věnuje pouze syntaxi. Je zde tedy úplně vynechán popis fonetiky. Jak již bylo řečeno, publikace je psána v italském jazyce, ovšem s překlady jazykovědných termínů do českého jazyka.

V úvodu knihy autorka nejprve definuje pojem gramatika, který rozděluje na tři podskupiny kterými je fonologie, morfologie a syntax. Fonologii zmiňuje pouze jako jednu ze tří částí gramatiky, dále se jí však nezabývá. Autorka zmiňuje také rozdíl mezi slovně druhovým rozbořem věty a větně členským rozbořem, čímž odůvodňuje také rozdělení publikace na část morfologickou a syntaktickou.

Část morfologická je členěna na jednotlivé lekce podle slovních druhů po vzoru italských gramatik. Autorka tedy zmiňuje člen jako samostatný slovní druh a naopak číslovky jsou zahrnuty do kapitoly přídavných jmen pod názvem „*aggettivi numerali*“ tedy „*přídavné jméno číselné*“. Syntaktická část je rozdělena na kapitoly, ve kterých se autorka zabývá především popisem věty jednoduché a souvětí z hlediska italské syntaxe. Na konci publikace je pár stránek věnováno samostatné lekci zabývající se řečí přímou a nepřímou.

Publikace je velmi rozsáhlá a přehledná. Dle našeho názoru je svým obsahem, stavbou i dělením podobná gramatice S. Hamplové *Mluvnice italštiny*, ovšem psaná v italském jazyce.

3.1.8 Kolektiv Lingea

Gramatika současné italštiny

Kolektiv pracovníků nakladatelství Lingea vytvořil řadu gramatik jako například Gramatika současné angličtiny, maďarštiny, nizozemštiny a také pro nás klíčové italštiny. Publikace byla vydána v roce 2012.

Cílem této publikace je vysvětlit gramatické jevy jednoduchou formou a doplnit výklad o velké množství praktických příkladů za účelem usnadnit osvojování si daných pravidel. Příkladové věty byly vybírány z tisku a internetových zdrojů. Věty jsou vždy přeloženy do češtiny, čímž je čtenáři umožněno snadnější zapamatování pravidel a rozšiřování slovní zásoby. Publikace si neklade za cíl, jak se můžeme dočíst v úvodu, být vyčerpávajícím teoretickým pojednáním o všech gramatických jevech včetně všech výjimek, teorie a vývoje jazyka. Jejím záměrem je, být praktickým pomocníkem běžnému uživateli při studiu italštiny.

Příručka se skládá z 16 lekcí, které jsou rozděleny podle slovních druhů, kdy jsou po vzoru českých gramatik číslovky zařazeny jako samostatný slovní druh. Člen je rovněž považován za samostatný slovní druh, jako je tomu v italských gramatikách. Poslední lekce se zabývá syntaxí, především slovosledem, nepřímou řečí a také tvořením slov. Na závěr publikace je připojen přehled nepravidelných sloves, kde jsou uvedené jen tvary, které jsou u daných sloves nepravidelné.

První lekce se velmi přehledně věnuje vysvětlení výslovnosti, přízvuku a také elize a apokopy. Příručka skutečně popisuje gramatické jevy přístupným a jednoduchým způsobem bez zatěžování studenta podrobnostmi, což hodnotíme jako přínosné pro začátečníky, kteří se v jazyce zatím příliš neorientují a používají tuto gramatiku jako přehled, nežli vyčerpávající popis gramatických pravidel.

3.2 Shrnutí a vzájemné porovnání gramatik

Za české gramatiky italštiny můžeme, podle kritérií, která jsme si sami stanovili, považovat pouze malé množství publikací. Několik publikací, které by do této kapitoly také zapadaly, se nám bohužel nepodařilo blíže prozkoumat z důvodu jejich stáří, které nedovoluje zapůjčení knihy. Jedná se o tři gramatiky: A. Mussafia, *Stručná mluvnice jazyka italského pravidly a příklady*, F. Rusínský, *Italský jazyk: Stručná mluvnice jazyka italského*, J. Kostohryz, *Italsky rychle a všude*.

Námi stanoveným kritériím odpovídalo jedenáct publikací, z toho jen osm publikací jsme měli možnost blíže prozkoumat a zhodnotit.

Nejstarší nalezenou gramatikou italštiny je *Mluvnice jazyka vlaského v pravidlech a příkladech* napsaná A. Mussafiou, přeložená a upravená J. Herzem a u nás poprvé vydaná v roce 1885. U takto starých publikací nebylo jednoznačné zařazení mezi gramatiky či učebnice ale rozhodli jsme se ji považovat za gramatiku především z důvodu absence různých cvičení, která by si kladla za cíl být čtenáři nápomocná při prověřování si a upevňování nabytých znalostí. Publikace také postrádá část, kde by si mohl student rozšířit slovní zásobu, například pomocí podtextového slovníčku. Vzhledem k počtu vydání byla publikace jistě velmi oblíbená, v dnešní době ji ale shledáváme velmi nepřehlednou, a to z důvodu absence obsahu či rejstříku, který by usnadnil vyhledávání v publikaci. Nepřehledným také hodnotíme nelogickou návaznost vysvětlovaných jevů, které nejsou řazeny ani podle slovních druhů, jako je tomu u většiny gramatik, ani od nejjednodušších jevů po složitější. V pořadí popisu mluvnických pravidel jsme nenašli žádný systém, jeví se nám spíše nahodilé.

Jako mnohem přehlednější a pro studium užitečnější hodnotíme gramatiky S. Hamplové *Stručná mluvnice italštiny* a *Mluvnice italštiny*. Obě tyto publikace jsou si obsahově na první pohled velmi podobné. Gramatiky se nejprve zabývají hláskoslovím a pravopisem, ovšem *Mluvnice italštiny* o něco podrobnějším a srozumitelnějším způsobem. Hned na první stránce, která je věnovaná italské abecedě, se Hamplová zmiňuje o tom, že názvy písmen bývají často v rodě ženském, popisuje zároveň důvod tohoto pravidla a i možné výjimky. Tento popis se ve *Stručné mluvnici italštiny* nikde neobjevuje. Například v části věnující se psaní velkých písmen, jsou ve *Stručné gramatice* uvedené případy pro psaní velkých písmen pouze u psaní titulů a hodností a poté u názvů důležitých institucí a při užívání oslovovacích zájmen *Lei, Voi, Ella*, naproti tomu *Mluvnice italštiny* uvádí velké množství dalších případů, jako například názvy knih a periodik, názvy staletí a podobně. Část zabývající se tvaroslovím je u obou publikací rozdělena do kapitol podle slovních druhů. V úvodu této kapitoly je v *Mluvnici italštiny* krátce zmíněn rozdíl dělení slovních druhů v českém a italském jazyce, ve *Stručné mluvnici italštiny* je tento popis zcela vynechán.

Zajímavé je pojetí přídavných jmen, které se v obou gramatikách poněkud liší. V *Mluvnici italštiny* rozděluje Hamplová přídavná jména na *kvalifikativní* a *determinační*, přičemž za kvalifikativní přídavná jména jsou považována taková, která vyjadřují vlastnosti určovaného substantiva. Naproti tomu determinační přídavná jména vymezují a zpřesňují význam substantiv ve smyslu vlastnictví. Ve *Stručné mluvnici*

italštiny se v lekcí *přídavná jména* Hamplová zmiňuje pouze o přídavných jménech kvalifikačních a o přídavných jménech determinačních se dočítáme až v kapitole věnované zájmenům. Hamplová vysvětluje své počínání ve *Stručné mluvnici italštiny* tak, že tvary determinačních přídavných jmen jsou velmi často totožné s tvary odpovídajících zájmen, tudíž považuje za přehlednější, pro českého uživatele, přiřadit determinační adjektiva k zájmenům. V *Mluvnici italštiny* se také Hamplová zmiňuje o tom, že podle italských gramatik netvoří číslovky samostatný slovní druh, nýbrž jsou považovány za přídavná jména determinační. Tento poznatek ve *Stručné mluvnici italštiny* nenajdeme a v obou gramatikách jsou číslovky vyděleny jako samostatný slovní druh. Kapitola zabývající se slovesem je v *Mluvnici italštiny* rozšířena o část, popisující rozdílné chápání kategorie vidu v českém a italském jazyce. Rozčlenění kapitoly pojednávající o slovesu je u těchto gramatik téměř totožné, ale vezmeme-li v úvahu rozsah jednotlivých podkapitol, věnovaných například vždy jednomu ze slovesných časů, *Mluvnice italštiny* je mnohem podrobnější, obsahuje vždy tabulku se vzorovými slovesy časovanými ve všech osobách a vyčerpávající popis možného užití času. Kapitoly o dalších slovních druzích se příliš neliší. Za slovně druhovým členěním následují kapitoly zabývající se skladbou. Tato část je v obou gramatikách rozdělena na oddíl věnující se větě jednoduché a oddíl zabývající se souvětím. První oddíl je v *Mluvnici italštiny* dělen podle větných členů. Toto rozdělení se ve *Stručné mluvnici italštiny* neobjevuje.

Za kapitolou pojednávající o skladbě věty následuje ve *Stručné mluvnici italštiny* popis tvoření slov, kde je popsáno odvozování a skládání slov. V *Mluvnici italštiny* nalezneme kapitolu nazvanou „*Slovní zásoba*“, jež se věnuje tvoření slov, stejně jako ve *Stručné mluvnici italštiny*, ale mnohem podrobněji a rozsáhleji. Dále se tato kapitola zabývá jazykovými výpůjčkami a složením italské slovní zásoby. *Mluvnici italštiny* uzavírá kapitola podávající přehled současných italských nářečí. Tato kapitola je ve *Stručné mluvnici italštiny* úplně vynechána.

V některých tištěných a internetových slovnících se často objevuje označení přízvuku pomocí čárky nad přízvučným písmenem, což může nezasvěceného uživatele slovníku zmást především v tom smyslu, že se může domnívat, že čárka nad písmenem není pouze pomocným znaménkem pro označení přízvuku, nýbrž je součástí slova a tudíž ji bude v písemném projevu používat. *Mluvnice italštiny* řeší ve svém textu tento problém tak, že přízvuk vyznačuje pomocí tučného písma, připadá-li na třetí slabiku od konce a

také v případech, kdy je přízvuk nejasný a mohl by činit potíže. Tato nápověda se ve *Stručné mluvnici italštiny* neobjevuje, stejně jako italské ekvivalenty u jazykovědných termínů, které se objevují pouze v *Mluvnici italštiny*.

Jedinou gramatikou psanou v italském jazyce je gramatika Z. Wotkeové *Elementi di morfosintassi italiana*. Tato publikace se koncepcí podobá mluvnici S. Hamplové, které jsou také uvedené v seznamu knih, ze kterých autorka čerpala. Wotkeová ve své gramatice na rozdíl od Hamplové vynechala popis fonetiky a soustředí se pouze na morfologii a syntax. Wotkeová stejně jako Hamplová uvádí pojem „*aggettivi qualificativi*“ a „*aggettivi determinativi*“. Vzhledem k tomu že *aggettivi qualificativi* i *aggettivi determinativi* jsou v publikaci překládaná jako *zájmena kvalifikativní a determinativní*, můžeme se domnívat, že se jedná o chybu, jiný důvod tohoto překladu nás nenapadá. Stejně chybný překlad se objevuje i u dalšího dělení přídavných jmen, například *aggettivi invariabili* jsou přeložena jako *zájmena neměnná* i přes fakt, že se s jistotou jedná o přídavná jména. Gramatika také krátce ale přehledně popisuje systém změny nepřímé řeči na přímou a naopak. Vysvětlení těchto pravidel se objevuje pouze v této gramatice a v *Mluvnici italštiny* S. Hamplové.

3.3 České učebnice italštiny

Jak již bylo řečeno výše, pro účely této práce považujeme za učebnici takovou publikaci, jejímž cílem je být přínosem čtenáři při snaze učit se cizímu jazyku. Oproti gramatice, která si klade za cíl především popsat mluvnická pravidla jazyka, obsahuje učebnice další části, jako například různá cvičení, úryvky z knih, články určené k překladu apod. Do seznamu učebnic jsme nezahrnovali například cvičebnice, které jsou většinou vytvořené jako doplňující pomůcka k některé z učebnic a obsahují pouze cvičení, napomáhající v procvičování získaných znalostí a k jejich ukotvení. Tyto cvičebnice zpravidla postrádají výklad mluvnice, tudíž nejsou pro účely práce důležité. Učebnice jsou řazeny chronologicky, ale v případě že autor nepsal více různých učebnic, rozhodli jsme se řadit tyto učebnice od stejného autora k sobě.

3.3.1 Karel Rocher

Praktická mluvnice italská na základě latiny

Autor publikace Karel Skála, který užíval pseudonym Rocher, byl znám především jako autor učebnic a to staré francouzštiny⁵ a série učebnic moderních románských jazyků, které se opírají o znalost latiny.⁶ Praktická mluvnice italská na základě latiny byla vydána Jednotou českých filologů v roce 1921.

V předmluvě autor popisuje svou zálibu, která ho doprovázela již na gymnáziu, učit se jako samouk románské jazyky a hledat původ románských slov a tvarů v latině. Vzhledem k tomu, že později na toto téma psal svou dizertační práci, je pochopitelné, že latina provází také celou tuto publikaci, jak nám už napověděl její název.

V úvodu se autor zabývá původem italského jazyka i dalších jazyků románských, jež vznikly nepřetržitým vývojem zcela přirozeně z latiny lidové, tedy vulgární. Tyto jazyky nazývá autor jako tzv. jazyky novolatinské a považuje je za dnešní formu latiny.

Publikace se velmi podrobně věnuje výkladu fonetiky, který je doplněn rozsáhlým množstvím cvičení, zabývajících se právě výslovností. Kromě fonetiky a morfologie můžeme v knize najít také části věnující se tvarosloví.

Publikace je rozdělena na jednotlivá „cvičení“, přičemž každé cvičení má obdobnou formu a funkci jako jednotlivé lekce, které se objevují v dnešních učebnicích. Každé cvičení vysvětluje a popisuje více gramatických jevů. V úvodu každého cvičení se autor nejprve zabývá tím, jak je daný jev řešen v gramatice latinské a poté vysvětluje rozdíly v italské gramatice. Během výkladu také autor připomíná, že příklady z latiny jsou jen pomůckou, která má učení podporovat a urychlit.

Na konci každého cvičení se nachází seznam italských vět, které autor doporučuje překládat do českého jazyka a po pár dnech opět do jazyka italského. S touto metodou učení se jazyka jsme se již v žádné jiné učebnici italštiny nesetkali. V dnešní době se nám mohou zdát věty již poměrně zastaralé. Výčtu těchto vět předchází seznam slovíček, která jsou ve větách užita a nebyla doposud zmíněna. Slovíčka jsou psána italsky s českým a latinským překladem.

---

⁵ K. Rocher, *Učebnice staré franštiny*

⁶ K. Rocher, *Praktická mluvnice francouzštiny na základě latiny*, K. Rocher, *Praktická mluvnice španělštiny na základě latiny*

Text příručky je psaný v českém jazyce s příklady italskými a latinskými. Občasně se také setkáváme s nahodilým užitím německého jazyka, jako například u popisu italské zápornky „no“, která povstala z latinské „non“, se setkáváme kromě překladu českého, také s překladem do německého jazyka tedy „nein“.

Dle názoru autorky bakalářské práce je kniha nepřehledná, vzhledem k chaotickému řazení vysvětlovaných jevů, kdy například v jednom cvičení je probírán plurál podstatných jmen a v zápětí se autor zabývá slovesem „*amare*“ a jeho tvary v imperfektu. Příručka může být užitečná pro čtenáře, kteří již mají zkušenost s latinou, v opačném případě může časté zmiňování latiny a neznatelné rozlišení v textu mezi latinou a italštinou čtenáře spíše mást a být na škodu.

3.3.2 Otakar Růžička

Italsky od A do Z

Autorem této publikace je Otakar Růžička, profesor Ústavu italské kultury v Praze. Učebnice vyšla ve třech vydáních v nakladatelství Orbis v letech 1941, 1943 a 1946. Předmluvu napsal Ettore Logatto, profesor Římské královské Univerzity.

Publikace vznikla díky domněnce autora, že v české literatuře není kromě středoškolských a v té době již zastaralých učebnic podrobná učebnice italštiny. Učebnici vnímáme, vzhledem k počtu stran (445), jako doposud nejrozsáhlejší z popisovaných učebnic té doby, čímž potvrzujeme autorovu výše zmíněnou domněnku. Kniha je rozdělena do 37 lekcí. Každá lekce, kromě třech prvních a třech posledních, je dále rozdělena na pět částí.

První částí je mluvnice, která postupuje od popisu nejjednodušších gramatických jevů, jako je tvoření množného čísla u podstatných jmen, až po jevy složitější, například užití konjunktivu. V úvodní lekci se kniha zabývá výslovností a přízvukem, výklad je doplněn cvičeními na výslovnost. Autor se věnuje fonetice velmi podrobně, zmiňuje *trittonghi* a *dittonghi*, které ještě dále rozděluje, nezapomíná popsat ani způsob dělení slov na slabiky. V této publikaci se jako vůbec poprvé dočítáme o dvojí výslovnosti hlásek *E* a *O*, což svědčí o podrobnosti a rozsáhlosti publikace. Dále postupuje jako většina autorů učebnic tohoto typu, v prvních lekcích se věnuje podstatnému jménu, členům, poté již zmiňuje slovesa v přítomném čase, dalším probíraným slovesným

časem je čas budoucí a až poté následuje velmi podrobný výklad užívání některých minulých časů. Děje jednotlivých slovesných časů jsou vždy značeny také graficky, pro snadnější pochopení užívání minulých časů. Mluvnice je podrobná a obsahuje poznámky odvolávající se na latinu. Je tak upravena, že lze vynechat určité podrobnosti a zvláštnosti. Cvičení v každé lekci jsou sestavena tak, aby v nich byla procvičována právě probíraná látka. U překladových cvičení jsou uváděna obtížná slovíčka a vazby. Na konci knihy je připojený slovník, ovšem pouze italsko-český. Proto je pro kontrolu připojen také klíč k překladovým cvičením.

Druhou částí lekce je *Konversace*, což je italský text v podobě dialogu odehrávajícího se v různých situacích jako například u lékaře, v knihkupectví a podobně.

Třetí část je nazvaná *Nomenklatura* a spočívá v ucelených textech s nejrůznějšími i odbornými termíny, uvedenými ve formě definic a slouží k tomu, aby si student obohatil slovník, naučil se přesnému vyjadřování a zvykl si na italštinu obvyklou ve vědeckých knihách, odborných učebnicích a časopisech. Student, který se spokojí pouze se zvládnutím hovorového jazyka, může tyto nesnadné články vynechat nebo se soustředit pouze na ty, které pro sebe uzná za vhodné.

Frazeologie je čtvrtou částí, která obvykle navazuje na termíny uvedené v nomenklatuře.

Četba, pátá a poslední část lekce, je vždy text od italských autorů. Je to tedy ryzí italština. Obsahuje výňatky z děl italských autorů, jako je *De Amicis*, *Cesare Paperini* a další. Každý článek zapadá do lekce tak, aby nepůsobil potíže. Obtížnější místa jsou vyložena za každým článkem v poznámkách.

Podle autorky bakalářské práce je tato učebnice velkým přínosem pro všechny studenty italského jazyka, především díky své obsáhlosti a přehlednosti. I přes fakt, že byla vydána před více než šedesáti lety, můžeme ji považovat za konkurenci moderních učebnic italského jazyka díky zdravé rovnováze mezi jasným a srozumitelným popisem italské mluvnice a přítomností italských textů jak literárních, tak odborných.

3.3.3 Václav Hodr

Italština, lekce I.-VIII.

„ *Studium jazyka možno přirovnati k budování domu: čím je staviteli plán, tím je studujícímu jazyka učebnice.* “ Touto větou začíná autor při psaní své knihy, která byla vydaná v roce 1956.

Václav Hodr se narodil 18.7. 1893 v Zápěch u Brandýsa nad Labem a zemřel 14.5. 1978 v Praze. Pracoval jako učitel, psal práce o italštině, učebnice a také slovníky.

V úvodu se autor krátce zabývá vznikem italského jazyka z latiny, stejně jako ostatní románské jazyky. Déle je publikace členěna do osmi lekcí, kdy první lekce je velmi podrobně věnována především výslovnosti a přízvuku, další lekce, zabývající se gramatikou postupují velmi pozvolně a popisují pouze malou část mluvnických pravidel. Jako téměř ve všech učebnicích na sebe lekce vzájemně navazují a výklad gramatiky postupuje od nejjednodušších gramatických jevů po složitější. V prvních lekcích se gramatická sekce věnuje užívání členů, tvoření množného čísla podstatných jmen, přítomným časem sloves a jeho rozdělením do jednotlivých tříd. V závěrečných lekcích jsou probírána především nepravidelná slovesa, zájmeno *ci* a *ne* a také přídavná jména *bello* a *buono*.

V úvodu každé lekce se nachází seznam nových slov, která se budou v průběhu lekce objevovat především v jednotlivých cvičeních. Následuje vždy krátký článek na určité téma, který je doplněn o otázky, které by měl být student po přečtení článku schopen zodpovědět. K článku je připojen slovníček, který obsahuje slova seřazená tak, jak se objevují v textu. Za takovýmto článkem následuje ve většině lekcí další článek, opět s doplňujícími otázkami a podtextovým slovníčkem. Lekce pokračuje oddělením nazvaným „*Esercizi*“, které obsahuje cvičení zaměřená na procvičování a upevnování již probraných mluvnických pravidel z předešlých lekcí. Závěr lekce se věnuje gramatice, která bude procvičována v následujících lekcích.

Vzhledem ke koncepci publikace se můžeme domnívat, že je zaměřena především na rozšiřování slovní zásoby a memorování slovíček. I přes fakt, že neopomíná ani gramatickou část, část věnující se slovní zásobě je ve většině lekcí rozsáhlejší. Na publikaci navazuje stejnojmenné pokračování.

Václav Hodr

Italština, lekce IX-XVI

Pokračování stejnojmenné publikace, které zpracoval opět Václav Hodr, má obdobné zpracování jako předcházející díl. Na rozdíl od prvního dílu se články již zaměřují spíše na odborná témata jako například Ústava Československa, Systém italského školství a podobně. Zároveň s články byla zvýšena také úroveň slovní zásoby.

Část gramatická navazuje na první díl a pokračuje vysvětlováním složitějších mluvnických pravidel. Ovšem ani druhý díl neobsahuje vyčerpávající popis gramatiky, například z časů je probraný pouze přítomný a budoucí jednoduchý čas. Setkáváme se také s termínem „*Toskánská participia*“ kterým se doposud žádná učebnice nezabývala. Publikace popisuje *toskánská participia* jako minulá přičestí sloves I. třídy, která se při častém užívání v toskánské lidové mluvě zkrátila, a do spisovného jazyka pronikly tyto zkrácené tvary ve funkci pouze přídavného jména.

Jak již bylo řečeno u prvního dílu, publikace je koncipována tak, že vede studenta spíše k memorování slovíček nežli k učení se gramatickým pravidlům, což vysvětluje stručnost při popisu mluvnice.

Václav Hodr

Italština III

Tato publikace byla vydána v roce 1959 Ústavem odborného školství a schválena výnosem Ministerstva školství a kultury jako pomocná kniha pro kurzy jazykových škol.

Učebnice navazuje na dva předcházející díly, čemuž odpovídá i její koncepce, která je podobná předešlým učebním Václava Hodra. Učebnice je rozdělena do 13 lekcí, kdy každá lekce má pevnou strukturu. Na začátku lekce se nachází různé články, texty, dialogy či výňatky z děl italských autorů. Součástí této textové části lekce jsou také slovníčky a doplňující otázky na články, tak jak tomu bylo v prvním i druhém díle učebnice. Následuje oddělení určené k procvičování především slovní zásoby ale také gramatiky. Poslední část lekce se zabývá výkladem mluvnice. Mluvnice v tomto díle se zaměřuje především na slovesa, jejich časy a způsoby. Podává vyčerpávající popis časové souslednosti, doplněný o přehledné tabulky. Na konci lekce se nachází vždy

popis několika italských předložek s českými ekvivalenty a jejich užití ve větách. Tuto část hodnotíme pro českého uživatele jako velmi užitečnou, neboť správné užívání předložek je častým problémem jak při písemném tak ústním projevu. V gramatické části lekce také autor pojednává o českých slovech, jež se zněním podobají italským, významem se ale podstatně liší a při jejich špatném užití, by mohlo dojít i k někdy vtipným, ale nevídaným omylům. Příkladem je české slovo „seno“ označující usušenou trávu a italské „il seno“ označující poprsí, ňadra. Toto pojednání se nám zdálo zajímavé a zároveň užitečné pro rozšiřování slovní zásoby. Učebnici uzavírá abecední seznam nepravidelných sloves, mapa Itálie a několik map Říma s vyznačenými památkami.

3.3.4 Josef Bukáček

Cvičebnice italštiny

Josef Bukáček napsal *Cvičebnici italštiny* ve spolupráci se svou žákyní Hanou Benešovou. Kniha byla ceněna nejen u nás, vzhledem k tomu, že vyšla v několika vydáních, ale také v Itálii, jako učebnice italštiny vycházející mimo italské území.⁷

Publikace byla vydána Státním pedagogickým nakladatelstvím poprvé v roce 1959 a poté následuje druhé doplněné a přepracované vydání v roce 1963. V letech 1965 – 1969 vychází další vydání ovšem již pod názvem *Učebnice italštiny*.

V úvodu knihy se autor krátce zabývá vznikem italštiny z latiny lidové, tzv. vulgární. Dále krátce zmiňuje italská nářečí a jejich rozdílnost. Autor vidí Itálii jako zdroj učenosti a italštinu jako jazyk vynikajících děl v oboru filosofie, dějin umění, hudby a dalších.

Autor se zmiňuje o tom, že z důvodu omezeného rozsahu nebyly do učebnice zahrnuty stati o politických dějinách Itálie, o historickém vývoji italštiny, dějinách italské literatury, umění a hudby. Tyto stati ale vyšly samostatně ve dvou dílech pod názvem *Avviamo allo studio della lingua e della letteratura italiana* v letech 1957-1958 ve Státním pedagogickém nakladatelství jako skriptum Filologické fakulty univerzity Karlovy.

---

⁷ Vendula Dudová, Josef Bukáček- život a dílo, s.13

Učebnice je pomyslně rozdělena na dvě části, přičemž první část se skládá z 43 lekcí. Lekce je rozdělena na část zvanou „*Grammatica*“ kde je popisován gramatický systém italského jazyka, část s názvem „*Lettura*“ má podobu článku, textu s určitým námětem. Na tomto článku může student pozorovat gramatické jevy, se kterými se seznámil již v části gramatické. Pro lepší přehlednost jsou tyto gramatické jevy v článku tučně zvýrazněny. Následují tzv. „*Domande*“, tedy otázky na informace, které se student dozvěděl v části „*Lettura*“. Čtenář si tím může ověřit, do jaké hloubky článek vnímal a kolik informací si zapamatoval. Dalšími částmi jsou *Nomenclatura*, *Fraseologia a Vocaboli*. „*Nomenclatura*“ zahrnuje seznam slovíček, která se objevují v článku a mohla by dělat čtenáři potíže. „*Fraseologia*“ opět navazuje na článek v téže lekci. Vypichuje slovní spojení a vazby z článku, které by mohly činit čtenáři potíže. Část s názvem „*Vocaboli*“ zahrnuje slovíčka z textu, která je nutné si zapamatovat. Poslední částí každé lekce je část s gramatickými cvičeními nazvaná „*Esercizio*“, kde si může student prověřit nabyté znalosti z dané lekce. Na začátku prvních devíti lekcí se autor také zabývá fonetikou italského jazyka.

Ve druhé části publikace nalezneme přehledně zpracované shrnutí gramatiky, které zahrnuje výslovnost, tabulku s časováním některých nepravidelných sloves a také seznam použití a frazeologie nepravidelných sloves. S tímto postupem se setkáváme v učebnicích a gramatikách italštiny poprvé. Tento seznam spočívá v tom, že uvedené nepravidelné sloveso je použito v množství vzorových vět, ve kterých se toto sloveso vyskytuje v různých osobách a časech, čímž je demonstrována jeho nepravidelnost. Věty jsou psané v italštině a řazené do levého sloupečku, jejich překlad je naopak řazen do sloupečku pravého. Dále následuje tabulka se slovesy nepravidelnými v časech *passato remoto* a *participio passato* a jejich tvary v těchto časech. Následuje opět frazeologie těchto sloves. Na konci publikace student nalezne množství informativních článků, jako například ukázky z literatury, odborné články z oblasti lingvistiky a také články informující o obchodním, sportovním nebo školském názvosloví.

3.3.5 Jarmila Janešová

Italština pro samouky

Jarmila Janešová se narodila 22. 11. 1924 v Praze. Janešová je filoložka, autorka učebnic a konverzačních příruček francouzštiny, italštiny a angličtiny. Pracovala také jako překladatelka z těchto jazyků.

Učebnice s názvem Italština pro samouky byla vydána poprvé v roce 1965 Státním pedagogickým nakladatelstvím, poté se dočkala dalších pěti vydání v letech 1968-1991 v témže nakladatelství, přičemž k prvnímu a jedinému upravení došlo v roce 1991 u šestého vydání. Mezi lety 1994, 1998 a 2009 vyšla další tři vydání, tentokrát od nakladatelství Leda. Podle množství vydání můžeme soudit, že se publikace těšila velké oblibě.

V předmluvě zmiňuje autorka užitečnost učebnice především pro studenty, kteří se chtějí učit italštinu sami bez učitele, a kteří chtějí získat základní znalosti italského jazyka potřebné k dorozumění ústnímu i písemnému a později i ke čtení méně náročných italských textů. Autorka také zmiňuje několik rad samoukům, jak zefektivnit učení. Především upřednostňuje každodenní, soustavné i krátké, například čtvrt hodinové učení před učením delším a nárazovým. Jako užitečné hodnotíme doporučení autorky učit se nové výrazy vždy zakomponované do kontextu, nikoliv odděleně.

Učebnice je členěna do 30 lekcí. Každá lekce obsahuje výchozí text, většinou ve formě dialogu a v poslední třetině knihy se jedná o vybrané úryvky z autentických italských textů s různou tematikou. Za každým tímto článkem následuje podtextový slovníček, který obsahuje nová slova řazená tak, jak se objevují v textu. Doplnkem slovní zásoby je oddíl nazvaný *Zapamatujte si*, se kterým jsme se setkali již v předešlých učebnicích jako například *Cvičebnice italštiny* od J. Bukáčka, ovšem pod názvem *Frazeologie*, kde měla tato část lekce stejnou funkci jako v této publikaci. Součástí každé lekce je rozsáhlý oddíl cvičení, kde si student procvičí právě naučenou látku. Na konci učebnice se nachází klíč právě k těmto cvičením, který usnadňuje uživateli zvládnutí a procvičování si látky bez pomoci učitele. Učebnice předkládá důležité mluvnické jevy a rozděluje je do jednotlivých lekcí tak, aby se student učil nejprve základům a postupně si prohluboval znalost gramatiky. Při bližším zkoumání učebnice nás překvapil postup při vysvětlování jednotlivých slovesných časů, kdy se autorka nejprve zabývá budoucím

časem a až o několik lekcí dále jedním z časů minulých. Ve většině jiných učebnic je tento postup opačný. Budoucím časem složeným se autorka zabývá až v předposlední lekci této učebnice.

Každou lekci, kromě první, uzavírají kvízy, jejichž účelem je vzbudit ve studentovi zájem o kulturní oblast italského jazyka. Praktickým doplňkem je *Přehled časování sloves* a *Seznam sloves s nepravidelnými tvary* v passatu prossimu, passatu remotu a futuro, který se nachází v závěrečné části učebnice. Příručka obsahuje také oboustranný slovník. V části italsko - české jsou uvedena slova, která se vyskytují v učebnici a v části česko - italské jsou slova, která jsou určena k aktivnímu osvojení.

Již 6. Vydání z roku 1991 je doplněné o magnetofonovou nahrávku, která obsahuje většinu úvodních dialogů a některá vybraná cvičení. U novějších vydání je nahrávka na kazetě a u posledního vydání z roku 2009 nalezneme nahrávku na CD.

Od roku 1998, kdy vyšlo předposlední vydání, není klíč a slovník součástí učebnice ale je samostatnou příručkou, prodávanou vždy společně s učebnicí.

Upravené vydání je doplněné o řadu přehledů, které se nacházejí v závěrečné části učebnice. Jedná se o Přehled časování sloves, Seznam sloves s nepravidelnými tvary (passato remoto, passato prossimo, futuro), Předložkové infinitivní vazby a Vazby odlišné od češtiny (slovesné a jmenné). Změnou také prošly úvodní texty, které se nacházejí vždy na začátku každé lekce. V novějším, upraveném vydání jsou texty o poznání modernější a dle našeho názoru čtivější. Výklad gramatiky se v upraveném vydání příliš nezměnil. Došlo pouze k malým změnám v pořadí vysvětlovaných mluvnických jevů. Obsah výkladu i forma popisu jsou v obou učebnicích stejné.

Jarmila Janešová

Učebnice italštiny v rozhovorech

Nakladatelství Leda vydalo v roce 2007 tuto učebnici italštiny autorky Jarmily Janešové, která již v roce 1965 napsala učebnici s názvem *Italština pro samouky*, vydanou hned v několika vydáních v témže nakladatelství.

Tato publikace se na rozdíl od výše zmíněné a v této bakalářské práci již popisované učebnice Italština pro samouky, soustředí spíše než na popis mluvnice na osvojování si mluveného jazyka, jak nám již prozradil název knihy.

Na začátku publikace se autorka zmiňuje o účelu této knihy, kterým je pomoci studentům, jež se chtějí dorozumět italsky v každodenních situacích, osvojit si mluvený jazyk, porozumět mu a pohotově i v italštině reagovat. Učebnice je psána dvojjazyčně a je doplněna o nahrávky na audio CD, čímž je vhodnou pomůckou zvláště pro začátečníky.

Na začátku učebnice se nachází přehled výslovnosti a pravopisu. Dále je publikace členěna do 12 lekcí. V úvodu každé lekce se nachází text v podobě dialogu, ve kterém se objevují mluvnické jevy, jež jsou v lekci později probírány. Na konci dialogu si může student přečíst vždy několik italských přísloví, s tímto jevem jsme se setkali již v učebnici Z. Wotkeové *Imparate l'italiano*. Zde se ale vyskytují na rozdíl od učebnice Z. Wotkeové pouze v italském jazyce, bez českého překladu. Po úvodním textu následuje slovníček, který je označen písmenem V (vocaboli) a zahrnuje především výrazy, které se objevovaly v předešlém textu, ale také výrazy z ostatních částí lekce. V několika prvních lekcích je u slovíček označena v hranatých závorkách také výslovnost, později se objevuje jen u slovíček složitějších na výslovnost. Lekce pokračuje částí označenou písmenem F (frasi), která obsahuje určitá slovní spojení a fráze, které se vztahují k dané lekci a jsou určeny k zapamatování. Další oddíl se zabývá výkladem gramatiky, a je podle toho také označena písmenem G. Gramatika je zde uváděna pomocí přehledných tabulek a poté i krátce popsána a vysvětlena. Nachází se zde také příklady k mluvnickým pravidlům, které jsou přeloženy do češtiny. Na konci gramatické části je vždy uvedeno několik slovesných vazeb, určených k zapamatování. Gramatická část je zde formou a řazením podobná, jako v učebnici stejné autorky Italština pro samouky, ale jednotlivá gramatická pravidla nejsou zdaleka vysvětlena tak podrobně a rozsáhle ale spíše nastíněna. Můžeme tedy potvrdit autorčin záměr, vytvořit učebnici zaměřenou více na mluvený jazyk než na vyčerpávající popis gramatických pravidel. Následující oddíl je označen písmenem E (esercizi) a zaměřuje se na procvičování probrané gramatiky ve větách, které jsou použitelné v rozhovoru s italsky mluvícími osobami. Poslední část každé lekce obsahuje vždy nějaký rébus, hádanku nebo kvíz, který se týká především italských reálií. Na konci publikace se nachází Klíč, ve kterém nalezneme vypracování téměř všech cvičení a i rozluštění kvízů a hádanek ze

zábavné části. Dále je připojen seznam slovesných vazeb, které jsou abecedně seřazeny a nachází se u nich vždy číslo lekce, ve které se poprvé vyskytují. Učebnici uzavírá rejstřík jednotlivých mluvnických jevů. Ke každé učebnici jsou připojena dvě audio CD, na kterých jsou namluveny dialogy, fráze a cvičení, která jsou v publikaci označena.

3.3.6 Alena Bahníková, H. Benešová, L. Ehrenbergerová

Italština

Publikace byla poprvé vydána v roce 1985 Státním pedagogickým nakladatelstvím. Dalších vydání se učebnice dočkala v letech 1988, 1992, 2001, 2008 ve stejném nakladatelství. V roce 2000 byla učebnice vydána také nakladatelstvím ICK-Ráček.

Tato učebnice je určena studentům jazykových škol a také studentům středních a vysokých škol. Učebnice je rozdělena do 35 lekcí. Prvních 10 lekcí obsahuje text, ve kterém jsou vyznačeny nové mluvnické jevy, výklad gramatiky (doplňen tabulkami a množstvím ukázkových příkladů), cvičení ve kterých jsou procvičována nově naučená mluvnická pravidla. V lekci dále nalezneme druhý text, který jednak obsahuje již nacvičený mluvnický jev a zároveň novou slovní zásobu. Oddíl nazvaný „ATTENZIONE“ obsahuje frazeologii a různé vazby objevující se v předešlém textu. Následují další cvičení, která se zaměřují opět na upevnění mluvnických pravidel a zároveň navádí k ústnímu projevu v italštině. Od jedenácté lekce jsou zařazeny autentické italské texty.

3.3.7 Zuzana Wotkeová

Imparate l'italiano

Autorka této publikace, Zuzana Wotkeová se narodila 8.5.1950 v Brně. Pracuje jako filoložka, romanistka, vysokoškolská pedagožka a překladatelka. Psala především publikace k výuce francouzštiny a italštiny. V naší práci jsme jí již zmiňovali jako autorku gramatiky italštiny psanou v italském jazyce *Elementi di morfosintassi italiana*.

První a jediné vydání učebnice *Imparate l'italiano* vyšlo v roce 1991 v nakladatelství Lingua centrum H. E.

Podle autorky je kniha určena všem, kteří se sami chtějí naučit základům italštiny nebo si je zopakovat. Účelem knihy je pomoci především českým turistům v Itálii, podnikatelům obchodujícím s italskými partnery, odborníkům jedoucím za prací do Itálie, ale i všem, kteří se věnují Italům u nás a rádi by poznali tento jazyk. Po zvládnutí 12 lekcí, do kterých je kniha dělena, by se měl každý dorozumět s italským mluvčím v nejnütnějších situacích.

V úvodu každé lekce se nachází nenáročné texty, převážně ve formě vět uspořádaných do dialogů a jsou doprovázeny českými překlady, což umožňuje případnému čtenáři zkontrolovat si správnost jeho porozumění. Za textem následuje slovníček, kde jsou slova řazena tak, jak se vyskytují v textu. Dále se v lekci nachází část, kde jsou vysvětlovány jednotlivé gramatické jevy a pak krátká cvičení, která jsou koncipována tak, že slouží současně jako klíč. Na konci lekce je vždy zakomponováno italské přísloví s českým ekvivalentem. Na závěr učebnice je připojeno několik italských autentických textů i s českými překlady, což hodnotíme velmi pozitivně především pro začátečníky a čtenáře, kteří se jazykem zabývají hlavně z toho důvodu, že je jim učení se jazyku koníčkem a nepotřebují se jím zabývat do hloubky. Učebnici uzavírá italsko-český a česko-italský slovník s přehledem nepravidelných sloves.

Vzhledem k tomu, že je publikace určena především těm, kteří se chtějí s italštinou pouze seznámit, nikoli ji podrobně studovat, je k tomu také uzpůsobena. Nezabývá se gramatickými jevy příliš do hloubky a nezatěžuje čtenáře nepotřebnými podrobnostmi. Pokud jde o tvary podstatných a přídavných jmen, je italština mnohem jednodušší než čeština, díky tomu, že nemá skloňování. Proto se učebnice zabývá pouze tvořením množného čísla a zásadám užívání členů. Více pozornosti je ale věnováno slovesu. V publikaci je vysvětlen přítomný a budoucí čas, co se týká časů minulých, je zmíněno pouze *passato prossimo*, *imperfetto* a jen okrajově *trapassato prossimo* a *passato remoto*. Probrán je rozkazovací a podmiňovací způsob a krátké nastínění zásad používání konjunktivů.

3.3.8 Ivan Drs

Italsky sám a rychle

Publikaci vydal vlastním nákladem autor Ivan Drs v roce 1992.

Tuto učebnici doporučuje autor všem, kteří se chtějí sami, snadno a poměrně v krátké době domluvit italsky v základních životních situacích.

Kniha je dělena do třiceti lekcí, přičemž lekce na sebe navazují a autor v úvodu doporučuje žádnou z nich nepřeskakovat a nevynechávat. Autor také doporučuje každodenní studium, kdy student může mít příručku stále při sobě a využívat každou volnou chvíli během dne ke studiu jazyka, k čemuž přispívá i malý rozměr a útlost publikace. S touto radou jsme se setkali již v předmluvě učebnice od Jarmily Janešové *Italština pro samouky*.

Každá lekce obsahuje italské věty s českým překladem, které se má student naučit nazpaměť, právě to je myšlenkou celé publikace. Tato metoda podle autora ulehčuje praktickou konverzaci a napomáhá v rozšiřování slovní zásoby. V každé lekci jsou také vysvětleny gramatické jevy, které jsou v daných větách užity. Učebnice postupuje od úplných základů až po složitější gramatické jevy, kterými je například osvojování si základních minulých časů a podmíňovacího způsobu.

Na konci každé lekce je zapsáno, s kolika italskými slovy byl již čtenář seznámen a měl by je ovládat. S informováním o počtu poznaných slovíček se setkáváme poprvé a hodnotíme ho jako velmi užitečnou pomůcku, neboť se domníváme, že může studenta motivovat k dalšímu studiu a snaze o navyšování počtu naučených slovíček. Po samostudiu celé knihy by měl být počet naučených slov jeden tisíc.

Publikace je užitečnou pomůckou pro začátečníky, kteří si chtějí osvojit pouze základy jazyka a nezabývat se jím do hloubky. Příručka postrádá jakákoli cvičení, kterými by si mohl čtenář ověřit získané znalosti. Na konci publikace se nachází seznam často užívaných frází, tematicky řazených, jako například věty užívané u lékaře, v restauraci a podobně a krátký italsko-český slovníček.

3.3.9 Marie Kronbergerová, Adriana Santolini

Ecco l'italiano

Publikace vyšla v roce 1993 v nakladatelství Kora v Pardubicích.

Tato učebnice je výsledkem spolupráce české a italské vyučující, které se snažily především o srovnávání dvojího kulturního a jazykového prostředí. Marie

Kronbergerová studovala italistiku a bohemistiku na filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Pedagogicky působila na jazykové škole, konzervatoři a v italském institutu. Pracovala také jako překladatelka a tlumočnice. Druhá z dvojice autorek, zástupkyně italské kultury a jazyka, Adriana Santolini, studovala literaturu na Pedagogické fakultě v Římě a později vyučovala (na milánské komunální škole pro cizince) italštinu jako cizí jazyk. Působila také jako lektorka italštiny na filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Vzhledem k tomu že, že je učebnice psána dvěma autorkami s dvěma rozdílnými rodnými jazyky, je i celá učebnice koncipována poněkud bilingvně. Předmluva autorek je psána na jedné straně příručky jazykem českým a na straně druhé jazykem italským. S touto dvojjazyčností se můžeme setkat také na konci knihy, kde je vložen stručný životopis autorek opět ve dvou jazycích a také v obsahu publikace. Samotný text učebnice je psán italsky ve výkladu i pokynech. To umožňuje uživateli od začátku si fixovat italskou terminologii, což je užitečné především pro studenty, kteří se chystají dále prohlubovat své znalosti italského jazyka z italských gramatik nebo přímo v Itálii.

V úvodu se autorky zmiňují o příčině vzniku knihy, kterou je nedostatek publikací zaměřujících se na konverzaci a praktické užití jazyka.

Publikace je členěna do 20 obsáhlých lekcí. Každá lekce má pevnou strukturu a skládá se z úvodního textu psaného formou dialogu, po kterém následuje slovníček nových výrazů, dále z *testu*, který je ve formě vět, dotazujících se na fakta, se kterými byl student seznámen během čtení textu. Dalším oddílem lekce je *vyprávění předešlého dialogu*, čímž je myšlen text, ve kterém je shrnuto dění odehrávající se v dialogu na začátku lekce. S touto metodou se setkáváme v učebnicích italského jazyka doposud poprvé. Tato část lekce má sloužit k pochopení a postupnému používání přechodu z přímé řeči na nepřímou. Tato metoda nenásilného osvojování si používání přímé a nepřímé řeči je velmi neobvyklá a hodnotíme ji jako přínosnou a pro studenty zábavnou formu, jak si daný gramatický jev procvičit. Následující částí jsou cvičení, která jsou zaměřena spíše na rozšiřování a procvičování slovní zásoby a míněna především jako stimul k dalšímu využití v konverzaci. Na konci každé lekce se nachází přehledné, ale velmi strohé vysvětlení gramatického jevu, který se v lekci a textech objevoval. Toto pořadí se nám zdá poněkud nevhodné, vzhledem k tomu, že student s gramatickým jevem pracuje během celé lekce a až po jejím dokončení je mu onen jev vysvětlen. Toto

pořadí může působit zmatek a zbytečné chybování během procházení lekcí. Gramatická část postupuje jako většina učebnic logicky, od nejzákladnějších jevů jako je tvoření množného čísla a užívání členů až po nastínění tvoření konjunktivu přítomného. Tato učebnice se nevěnuje gramatice podrobněji, každé téma je jen nastíněno, bez hlubšího popisu, bez uvádění výjimek. Publikaci nepovažujeme za vyčerpávající z hlediska popisu gramatických struktur, ale je vhodná spíše jako doplňková učebnice v kurzech vedených lektorem. Pro samouky ji hodnotíme jako nevhodnou z důvodu malého rozsahu gramatické části, části na procvičení gramatiky a absence klíče k jednotlivým cvičením.

Marie Kronbergerová, Giuseppe Ballero

Ecco gli italiani

O autorce Marii Kronbergerové jsme se zmiňovali již jako o spoluautorce knihy *Ecco l'italiano* (spolu s Adrianou Santolini) a autorce učebnice pro děti základních škol *L'italiano? Sì!* Učebnice *Ecco gli italiani* navazuje na učebnici pro začátečníky *Ecco l'italiano*, ovšem tentokrát je spoluautorem Giuseppe Ballero, který se zabývá výukou italštiny pro cizince, vyučoval somálské studenty na Národní univerzitě v Mogadisciu a také na Experimentální státní škole „Piatti“ v Miláně. Svou dlouholetou zkušenost prohloubil výukou studentů na gymnáziu v Ústavní ulici v Praze.⁸

Učebnice je psána v podobném duchu jako předešlý díl, opět jsou předmluva, obsah a informace o autorech psány na jedné straně publikace česky a zrcadlově italsky. Tato učebnice se již zaměřuje na středně pokročilé a pokročilé studenty, především na studenty středních a jazykových škol.

V předmluvě se můžeme dočíst, že učebnice vychází z komunikativně-strukturálních principů výuky a důraz je kladen na komunikativní cíle, avšak opomenut není ani explicitní výklad mluvnické a strukturální cvičení.⁹

Velmi důležitou součástí učebnice je audiokazeta s nahrávkami, natočenými povětšinou v autentickém prostředí. U několika lekcí jsou pouze studiové nahrávky, avšak vždy je na to upozorněno v obsahu a také na začátku poslechu. Učebnice tedy vychází

---

⁸ M. Kronbergerová, G. Ballero, *Ecco gli italiani*, s. 238

⁹ M. Kronbergerová, G. Ballero, *Ecco gli italiani*, s. 5

především z poslechů, které mají důležitý význam také v poznání regionálních zvláštností Itálie a hovorové italštiny.

Publikace je členěna do 20 lekcí a již na začátku knihy se můžeme dozvědět, které z lekcí jsou převážně dílem Marie Kronbergerové a které vytvořil Giuseppe Ballero. V úvodních lekcích je u každého cvičení zaznamenán a popisován doporučený postup při práci s poslechy, který by měl student dodržovat. V učebnici je doporučováno nejprve si text několikrát vyslechnout, ale zatím ho nečíst, pouze si všímat výslovnosti a intonace a snažit se pochopit námět. Při následujících vyslechnutích si zpracovávat poznámky a až při dalším vyslechnutí sledovat zároveň psaný text a zkontrolovat si tím správnost vlastního porozumění. Lekce je z větší části tvořena texty k poslechům a cvičeními, odvolávajícími se na text. Součástí ne každé lekce je také výklad mluvnice, která se zabývá již složitějšími gramatickými jevy, jako jsou například podmínková souvětí, časová souslednost indikativní i konjunktivní. Pro vyčerpávající popis mluvnických jevů postrádáme vysvětlení přechodu mezi přímou a nepřímou řečí.

Součástí učebnice je také četba v podobě nestylizovaných a nezjednodušených úryvků například z díla Giovanniho Boccaccia, *Dekameron*. Některé úryvky jsou rovněž zaznamenané na audiokazetě v podání rodilých mluvčích.

Učebnici shledáváme přínosnou jednak díky téměř vyčerpávajícímu popisu mluvnických pravidel, ale především z důvodu toho, že je zřejmě do té doby jedinou učebnicí vybavenou audiokazetou s autentickými nahrávkami v autentickém prostředí, což napomáhá uživateli v poznávání hovorové italštiny.

Marie Kronbergerová

L'italiano? Sí!

Nakladatelství Fraus vydalo v roce 1996 publikaci s názvem *L'italiano? Sí!* Od autorky Marie Kronbergerové, která již tři roky před vydáním této publikace napsala učebnici italštiny s názvem *Ecco l'italiano* a v roce 1996 pokračování této učebnice *Ecco gli italiani*. Obě tyto publikace jsme již v bakalářské práci popisovali.

Na rozdíl od předešlých učebnic M. Kronbergerové je tato publikace určena pro výuku především úplných začátečníků a žáků základních škol nebo víceletých gymnázií ve věku zhruba 10-12 let, jak jsme se dočetli na obalu knihy.

Cílem učebnice je umožnit žákům snadným a zábavným způsobem osvojit si mluvené i psané slovo. Díky barevné i černobílé ilustraci a fotografiím působí poutavě a domníváme se, že pro dětské čtenáře zajímavě.

Publikace je rozdělena do 20 lekcí, které na sebe navazují. Jednotlivé lekce obsahují úvodní dialog, jak tomu bylo již v učebnici stejné autorky Ecco l'italiano, jsou ale psány jednodušší formou, tak aby byly více přístupné žákům základních škol. Lekce také obsahuje výklad mluvnice, výslovnosti a velké množství cvičení, které zahrnují řadu kvízů, křížovek a hádanek, které dle našeho názoru slouží k upoutání pozornosti zábavnou formou, čímž zvyšují atraktivnost a efektivnost výuky. Do každé lekce jsou zakomponované zajímavé informace z oblasti italských reálií. Součástí učebnice je také souhrnný přehled mluvnice, která byla v učebnici probírána. Popis mluvnice je přizpůsobený a zjednodušený tak, aby její pochopení nečinilo žákům ve věku od 10 let potíže. V mluvnici je popisován způsob užívání členů, tvoření množného čísla, koncovky přídavných jmen, osobní a přivlastňovací zájmena a co se týče slovesa, je probrán pouze oznamovací a rozkazovací způsob. Učebnice se zabývá nastíněním způsobu užívání a tvoření budoucího času a minulého „*passata prossima*“. Seznamuje také žáky se základními principy používání předložek. Na konci učebnice je přiložen česko-italský a italsko-český slovníček. K této publikaci vyšel také pracovní sešit, který je určen převážně pro samostatnou školní i domácí práci žáků. Pracovní sešit obsahuje řadu různých cvičení, jak mluvnických, fonetických, tak také lexikálních a poslechových.

Učebnici hodnotíme jako přínosnou, především z důvodu, že je vůbec první učebnicí určenou a zpracovanou pro žáky základních škol. Je psaná poutavě, zábavně a bez zbytečného uvádění výjimek a složitostí v italském jazyce.

3.3.10 Vlastimila Pospíšilová, M. Ferrarová, E. Ferrarová

Učebnice současné italštiny

Učebnice byla vydaná nakladatelstvím Computer Press, a.s., poprvé v roce 2008 a podruhé v roce 2010. Vznikla za spolupráce tří autorek. Jednou z autorek je Vlastimila Pospíšilová, která vystudovala obor francouzština-italština na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Pracovala jako odborná asistentka na katedře románských jazyků VŠE, poté odešla do důchodu a nyní se věnuje psaní učebnic a slovníků. Další z autorek, Miroslava Ferrarová, se narodila v Itálii, v České republice vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy a nyní pracuje na Vysoké škole ekonomické v Praze. Poslední autorkou je Eva Ferrarová, která žila mnoho let v Itálii, kde vystudovala Fakultu cizích jazyků na Università degli studi di Bari. V současné době pracuje na Ministerstvu vnitra České republiky.¹⁰

Cílem učebnice je podle autorek naučit čtenáře porozumět italskému textu, pomoci domluvit se s rodilým mluvčím písemnou i ústní formou, číst italské texty a seznámit je s některými italskými zvyklostmi. Po zvládnutí celé učebnice by měl student dosáhnout úrovně B1 Evropského referenčního rámce.

Učebnice je rozdělena do 20 lekcí a 5 opakovacích. Každá lekce se skládá z úvodního dialogu, který se pokouší zachytit situace, ve kterých se může člověk běžně ocitnout. Všechny dialogy jsou nahrané na přiloženém CD. Lekce pokračuje podtextovým slovníčkem a výkladem gramatiky, který popisuje jen ty nejdůležitější jevy, nezbytné pro komunikaci. Obsahuje také gramatické přehledy a tabulky, které usnadňují pochopení probírané látky. Oddíl nazvaný *L'Angolo dei perché* obsahuje gramatické a lexikální jevy, které se objevovaly v textech a nebyly zatím vysvětleny. Lekce pokračuje částí obsahující velké množství cvičení, které slouží k procvičení právě probraných gramatických jevů a slovní zásoby.

---

¹⁰Vlastimila Pospíšilová, M. Ferrarová, E. Ferrarová, *Učebnice současné italštiny*, informace o autorkách

Vlastimila Pospíšilová, M. Ferrarová, Eva Ferrarová

Učebnice současné italštiny 2. díl

V roce 2010 vydalo opět nakladatelství Cpmputer Press, a.s., pokračování prvního dílu učebnice současné italštiny.

Učebnice je vhodná pro každého, kdo má zájem rozšířit své znalosti získané buď z předešlého dílu, ale i pro studující, kteří si osvojili základy italského jazyka jiným způsobem nebo pomocí jiné učebnice. Publikace je tedy určena pro každého, kdo si chce prohloubit znalosti italské gramatiky a reálií a také si zdokonalit konverzační schopnosti. Zvládnutím této učebnice by měl student dosáhnout úrovně C1, C2 Evropského referenčního rámce.

Učebnice se skládá z 16 lekcí a 4 lekcí opakovacích. Členění lekcí je podobné jako u předcházejícího dílu. Každá lekce obsahuje text nebo dialog, podtextový slovníček, gramatickou část, část nazvanou *L'Angolo dei perché*, která obsahuje poznámky k některým zajímavým gramatickým a lexikálním jevům a také oddíl nazvaný *Sapevate che...*, který obsahuje statistiky, tabulky, fotografie a další materiály a podrobnější informace z oblasti probíraných témat. Gramatická část navazuje opět na první díl. Některé jevy se opakují, ale tentokrát více do hloubky s důrazem na výjimky a problematické pasáže. Gramatika druhého dílu se zabývá především přímou a nepřímou řečí, minulým časem *passato remoto*, konjunktivy a trpným rodem.

Součástí učebnice jsou také nahrávky, které obsahují texty namluvené rodilými mluvčími z různých italských regionů, také cvičení, se kterými se na základě nahrávky dále pracuje.

Miroslava Ferrarová, V. Pospíšilová, E. Ferrarová

Italština pro samouky a věčné začátečníky

Tato nejnovější učebnice věnující se italskému jazyku byla vydána v roce 2013 nakladatelstvím Edika. Autorkami M. Ferrarovou, V. Pospíšilovou a E. Ferrarovou jsme se krátce zabývali již při popisu jejich první učebnice s názvem *Učebnice současné italštiny*, která byla vydána o tři roky dříve.

Učebnice je velmi rozsáhlá, co se týče formátu a také počtu stran je doposud největší ze všech popisovaných. Je rozdělena na 40 lekcí, přičemž z toho je 7 lekcí opakovacích. Na začátku každé lekce se objevuje krátké shrnutí v českém jazyce o tom, co daná lekce obsahuje a čím se bude zabývat. Následuje část nazvaná Víte, že..., která informuje čtenáře o zajímavostech z italských reálií jako například o vzniku italského jazyka, jak Italové bydlí, historie Itálie a podobně. Tato část je psaná v českém jazyce, nemá tedy vliv na zdokonalování uživatele v italském jazyce, má pouze informativní funkci a slouží především k rozšíření znalostí z oblasti reálií. Každá lekce obsahuje italský text, zabývající se vždy některou ze slavných italských osobností jako je Eros Ramazzotti, Giacomo Casanova, Galileo Galilei a další. Cílem těchto textů je seznámit čtenáře zajímavým a poutavým způsobem s italskými osobnostmi. Další část lekce je nazvaná Dialogy a pokouší se zachytit běžné životní situace. Text je psaný italsky s českým překladem a nahraný na CD, které je součástí publikace. Následuje abecedně řazený podtextový slovníček. Dále se v lekci nachází rubrika nazvaná A ještě něco navíc, která obsahuje doplňující informace k tématu. Gramatika je vysvětlována velmi stručně a jasně. Pro popis mluvnických pravidel jsou využity také přehledné tabulky. Popis gramatiky postupuje velmi pozvolně a pomalu, každá lekce se zabývá jen malým množstvím jevů, aby nebyl student přehlčen informacemi a neztrácel motivaci k samostudiu. Popis gramatických pravidel je poměrně rozsáhlý, v tom smyslu, že se gramatika zabývá poměrně velkým množstvím mluvnických jevů ale většinou pouze okrajově a některá skutečně jen nastíní. Uživatel, který si nastuduje celou učebnici, by měl ovládat užívání a tvoření všech slovesných časů a způsobů, přímou a nepřímou řeč a mnoho dalších potřebných pravidel pro správné používání jazyka. Zajímavý je také oddíl Frazologie, věnovaný obtížnějším frázím z výchozího textu. Cvičení, která jsou obsažena v každé lekci a mají za cíl upevnit novou slovní zásobu a gramatiku. Jsou velmi různorodá a pestrá jak obsahem, tak formou a obtížností. Publikace je doplněna o velké množství barevných fotografií, obrázků a přehledných tabulek. Na konci učebnice jsou zařazeny souhrnné slovníky, česko-italský a italsko-český, přehled časování sloves, přehled nejčastěji užívaných předložek a předložkových výrazů a také doplňující gramatika pro studenty, kteří si chtějí získané gramatické znalosti ještě více prohloubit.

Po prostudování učebnice by měl čtenář dosáhnout úrovně B1 Evropského referenčního rámce. Kniha je určena především samoukům, především z důvodu toho, že postupuje velmi pozvolně a obsahuje množství různých materiálů, které mají upoutat pozornost

studenta samouka a zároveň rozptýlit a pobavit, což není pro jazykové kurzy nebo lekce prioritní.

3.3.11 Renata Skoupá

Italština pro samouky

Tato publikace byla vydána nakladatelstvím Fragment v roce 2010. Autorkou je Renata Skoupá, která pracuje jako učitelka italského a portugalského jazyka, tlumočnice a překladatelka. Odborná korektura je dílem Fabia Ripamontiho, vyučujícího italského jazyka na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Součástí učebnice je CD ve formátu MP3, obsahující texty a rozhovory, které jsou v učebnici označeny příslušným symbolem.

V předmluvě se můžeme dočíst, že je učebnice určená hlavně studentům samoukům, jak již napověděl název publikace, ale může být využita také učitelem ve skupinových a individuálních kurzech.

Knih je rozdělena do 15 lekcí, kdy každá pátá lekce slouží jako opakovací a procvičuje se v ní učivo probrané v předešlých čtyřech lekcích. Každou lekci uvádí text, po kterém následuje abecedně řazený slovníček. Další částí každé lekce je oddíl zabývající se gramatikou, která postupuje logicky od základních gramatických pravidel až po složitější, stejně jako většina učebnic. Následuje další článek, který autorka doporučuje, stejně jako článek první, několikrát poslechnout na CD se zavřenou knihou a snažit se mu porozumět, poté si přečíst slovní zásobu pod textem a znovu se pokusit textu porozumět a nakonec si článek nahlas přečíst a přeložit. Následuje část nazvaná „*Esercizi*“, věnovaná procvičování získaných znalostí v dané lekci. Tato část je velmi různorodá, obsahuje množství cvičení jako například cvičení na doplňování vět, překládání, spojování vhodných výrazů a podobně. Na konci publikace je připojen klíč ke všem cvičením, kde si může student prověřit správnost svého řešení, italsko - český slovníček s odkazem na lekci, ve které se dané slovíčko poprvé objevuje.

3.4 Shrnutí a vzájemné porovnání učebnic

Podářilo se nám nalézt podstatně více učebnic než gramatik a to celkem 18, bereme-li v úvahu vždy pouze jedno vydání. Ze všech nalezených učebnic je 5 věnovaných primárně samoukům a zbylých 13 učebnic by mělo být využíváno ve skupinových kurzech pod vedením lektora.

Větší část učebnic je určena pro začátečníky a jen několik učebnic je určeno pokročilým studentům. Jedná se hlavně o navazující díly některých učebnic. Pouze jedna publikace je zaměřena na výuku žáků základních škol.

Téměř všechny publikace mají podobnou strukturu. Obsahují vždy určitý text v podobě článku nebo dialogu určeného k překladu, podtextový slovníček, výklad gramatiky a část určenou k procvičování nabytých znalostí. U starších učebnic se často setkáváme s výňatky z děl italských autorů. Novější učebnice kladou velký důraz na rozvíjení konverzačních schopností, nežli na memorování slovíček, jak tomu bylo u starších publikací.

4. Komparace popisu mluvnice v českých a italských gramatikách

V této kapitole se pokusíme konfrontovat popis vybraných témat v českých a italských gramatikách. Při porovnávání nálezu se budeme opírat o některé námi zvolené italské gramatiky tradiční i moderní, kterými jsou *La nuova grammatica della lingua italiana* M. Dardana a P. Tifona, *Grammatica italiana* L. Serianniho, *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo* G. Patoty, *Grammatica italiana modulare* M. Dardana a P. Tifona a *Nuova grammatica italiana* G. Salvi a L. Vanelli.

Při provádění konfrontace si budeme všimnout toho, jak rozsáhlý je popis zvukové podoby jazyka v českých a italských gramatikách, dále se zaměříme na popis mluvnice z hlediska morfologie, s důrazem na slovnědruhovému členění.

Fonologií se podrobněji zabývá z nalezených gramatik pouze *Stručná mluvnice italštiny* a *Mluvnice italštiny* S. Hamplové a také J. Bukáček, který věnuje několik prvních lekcí knihy *Poznejte italštinu!* právě fonetice a fonologii. V tabulkových gramatikách, kterými jsme se zabývali, se popis fonologie objevuje jen zčásti, popřípadě vůbec. Naproti tomu italské gramatiky se věnují výkladu fonologie poměrně pečlivě a rozsáhle. Například *La nuova grammatica della lingua italiana* autorů M. Dardano a P. Trifone se zabývá hláskovým systémem, rozdílnou výslovností v závislosti na regionech, přízvukem a také intonací a mnoho dalších. Také G. Patota se ve své knize *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo* věnuje fonologii rozsáhle, naproti tomu *Nuova grammatica italiana* autorů G. Salvi a L. Vanelli se zmiňuje jen velmi krátce o fonému, jako základním prvku výpovědi a dále se publikace fonetikou ani fonologií nezabývá. Snad nejrozsáhlejší výklad fonologie jsme našli v publikaci *Grammatica italiana*, ve které je fonologii a grafematice věnováno 80 stran.

Co se týká slovních druhů, většina italských gramatik rozlišuje devět slovních druhů, kterými jsou člen, podstatné jméno, přídavné jméno, zájmeno, sloveso, příslovce, předložka, spojka a citoslovce. Tedy v porovnání s českým jazykem, vyděluje italština navíc člen, který český jazyk postrádá a naopak číslovky, samostatný slovní druh v češtině, jsou ve většině italských gramatik považovány za přídavné jméno.

Většina českých gramatik italštiny řeší situaci tak, že člen vydělují jako samostatný slovní druh, jako je tomu v italském jazyce a stejně tak číslovky pokládají za

samostatný slovní druh, po vzoru českého jazyka. S. Hamplová se v *Mluvnici italštiny* zmiňuje o zařazování číslovek v italštině mezi přídavná jména determinační, která rozděluje na přídavná jména přivlastňovací, ukazovací, neurčitá, tázací a číslovky. V knize *La nuova grammatica della lingua italiana* autorů M. Dardano a P. Trifone jsou přídavná jména rozdělena na *kvalifikativní* (aggettivi qualificativi), *determinační* (aggettivi determinativi), stejně jako je tomu v *Mluvnici italštiny*, ovšem číslovky nejsou součástí přídavných jmen determinačních, nýbrž jsou samostatně vyděleny jako „*aggettivi numerali*“. Stejně tak stejní autoři vydělují číslovky ve své další gramatice, nazvané *Grammatica italiana modulare*. *Grammatica italiana* popisuje číslovky jako různorodou kategorii, která může být chápána jako přídavné jméno, podstatné jméno (je-li číslovka substantivizována členem) nebo také jako zájmeno. Z tohoto důvodu považují autoři postavení číslovek za diskutabilní. V této gramatice jsou tedy číslovky vyděleny samostatně.

Zajímavé je také sledovat rozdílný popis přídavných jmen v českých a italských gramatikách. Jak již bylo řečeno, S. Hamplová rozděluje v *Mluvnici italského jazyka* přídavná jména na kvalifikativní a determinační a ve *Stručné mluvnici italštiny* považuje za přídavná jména pouze ta kvalifikativní, zatímco determinační řadí k zájmenům, aby bylo pochopení pro českého uživatele snazší.

La nuova grammatica della lingua italiana rozděluje přídavná jména, stejně jako *Mluvnice italštiny*, na kvalifikativní a determinační. Oproti tomu gramatika G. Patoty rozděluje přídavná jména na dvě skupiny, přičemž jedna jsou přídavná jména, která vyjadřují nějakou vlastnost. Tuto skupinu pak dále rozděluje na aggettivi di qualità (tedy adjektiva vyjadřující kvalitu), aggettivi di colore (adjektiva označující barvu), aggettivi di relazione (tedy adjektiva vyjadřující vztah k něčemu) a aggettivi geografici ed etnici, aggettivi di nazionalità (adjektiva značící příslušnost k místu či národnosti). Druhou skupinu pak tvoří přídavná jména, která substantivum specifikují a blíže určují. Jejich popis odpovídá charakteristice přídavných jmen determinačních stejně, jako přídavná jména v první skupině odpovídají přídavným jménům kvalifikativním, popisovaným v gramatice *La nuova grammatica della lingua italiana*. Zaujal nás ale odlišný pojmový aparát, kterým byla adjektiva popsána a také podrobné rozdělení kvalifikativních adjektiv, které se v českých gramatikách neobjevuje.

Závěr

Cílem této práce bylo dohledat a popsat české gramatiky a učebnice italštiny vydané od roku 1900 do současnosti. Za české gramatiky a učebnice italštiny jsme považovali publikace vydané na území dnešní České republiky a napsané českým autorem, nebo pokud alespoň jeden ze spoluautorů byl české národnosti.

Prvním úkolem bylo definovat pojem gramatika, který jsme pro účely této práce chápali jako nauku o jazyce, zabývající se především slovními druhy, skladbou věty, případně jinými lingvistickými disciplínami, ale také jako příručku, která obsahuje popis mluvnických pravidel jazyka. Stejně tak učebnice považujeme za příručky obsahující popis gramatických pravidel, ale na rozdíl od gramatik obsahují učebnice zároveň další části jako je například text v podobě článku či dialogu, podtextový slovníček a různá cvičení určená k procvičení a upevnění naučené látky.

Dále bylo nutné vyhledat všechny české gramatiky a učebnice italského jazyka vydané po roce 1900. Pro naše účely jsme považovali za nejvhodnější použít internetový online katalog České národní bibliografie, do kterého jsme postupně zadávaly požadovaná hesla. Katalog nám nabídl velké množství publikací, které bylo nutné projít a vybrat z nich ty, které byly vhodné pro účely práce.

Celkový počet publikací, které splňují námi stanovená kritéria je 26, bereme-li v potaz pouze jedno vydání. Zjistili jsme, že počet vydaných učebnic italského jazyka převyšuje počet gramatik. Nalezených gramatik bylo 8, učebnic 18. Nejstarší nalezenou gramatikou byla gramatika *Dra. Adolfa Mussafiy Mluvnice jazyka vlaského v pravidlech a příkladech*, napsaná Dr. Adolfem Mussafiem a u nás poprvé vydaná v roce 1885 (v upravené a přeložené podobě). Rok vydání a jazyk originálu neodpovídají námi stanoveným kritériím, ale i přes to se o publikaci zmiňujeme, neboť je vůbec první mluvnicí italštiny, kterou měl český student možnost užívat.

Dále jsme se jednotlivě zabývali vyhledanými publikacemi, u kterých jsme věnovali pozornost především jejich struktuře, rozsahu, členění a také způsobu, kterým je popisován mluvnický systém italského jazyka. Zjistili jsme, že většina gramatik je členěna do kapitol podle jednotlivých slovních druhů, přičemž některé gramatiky dělí slovní druhy po vzoru italských gramatik, tedy nepovažují číslovky za samostatný slovní druh, nýbrž je zahrnují mezi přídavná jména. Většina gramatik se ale drží nám

známého slovnědruhového členění. Dále jsme si povšimli velmi podobné struktury všech popisovaných učebnic, které obsahují téměř vždy určitý text, slovníček, výklad gramatiky a cvičení. Učebnice se liší především v cílové skupině, které jsou určeny. Nalezli jsme učebnice věnované samoukům a také učebnice určené pro práci v hodině vedené lektorem. Mezi všemi nalezeným publikacemi jsme postřehli pouze jednu, věnovanou žákům základních škol. Větší počet učebnic je určen začátečníkům. Můžeme se tedy domnívat, že italský jazyk slaví největší úspěchy u studentů začátečníků z důvodu toho, že mnoho uživatelů se spokojí s učebnicí obsahující pouze základy jazyka potřebné k dorozumění a základní konverzaci. Což potvrzuje také fakt, že většina učebnic se zaměřuje právě na rozvíjení konverzačních schopností a slovní zásoby.

V poslední kapitole jsme konfrontovali vybrané části českých gramatik italštiny s některými tradičními i moderními italskými gramatikami. Zjistili jsme, že české a italské gramatiky se liší především v rozsahu a také ve způsobu dělení slovních druhů.

Resumé

Come obiettivo di questa tesi era ritrovare e descrivere le grammatiche italiane ed i libri di testo italiani cechi pubblicati dal 1900 al presente. Come le grammatiche ed i libri di testo dell'italiano abbiamo considerato i lavori pubblicati sul territorio della Repubblica ceca d'oggi e scritti da autore ceco o almeno da un coautore ceco.

Il primo obiettivo era definire il termine grammatica che abbiamo capito come la scienza di linguaggio per gli obiettivi della tesi. Tale si occupa delle parti del discorso, della sintassi e della struttura della frase, eventualmente delle altre discipline linguistiche. Ma possiamo anche capirla come il manuale che contiene la descrizione delle regole grammaticali del linguaggio. Allo stesso modo i libri di testo consideriamo come i manuali che contengono la descrizione delle regole grammaticali ma al contrario di grammatiche i libri di testo contengono contemporaneamente le altre parti come sono il testo in effigie di un'articolo o di un dialogo, un vocabolario sotto il testo e vari esercizi di cui obiettivo è esercitarsi e rafforzare la materia.

Poi bisognava ritrovare tutte le grammatiche ed i libri di testo dell'italiano cechi dopo il 1900. Per i nostri obiettivi abbiamo usato il catalogo online della Bibliografia nazionale ceca, in cui continuamente assegnavamo le parole richieste. Il catalogo ci ha offerto un grande numero delle pubblicazioni da cui abbiamo scelto quelle che erano convenienti per l'obiettivo della tesi.

Il numero totale delle pubblicazioni che soddisfano i criteri richiesti è 26. Abbiamo scoperto che il numero dei libri di testo dell'italiano supera il numero 8, delle grammatiche è 18. La più vecchia grammatica è *Mluvnice jazyka vlaského v pravidlech a příkladech scritta da dott. Adolfo Mussafia*, nel nostro paese pubblicata nel 1885 (adattata e tradotta). Malgrado l'anno della pubblicazione e la lingua del origine non corrisponde ai criteri assegnati da noi, lo facciamo menzione perchè è in generale la prima grammatica italiana che uno studente ceco ha potuto usare.

Poi si siamo occupati delle singole pubblicazioni. Abbiamo prestato attenzione soprattutto alla loro struttura, all'ampiezza ed anche al modo da cui è descritto il sistema di grammatica del linguaggio italiano. Abbiamo scoperto che la maggioranza delle grammatiche è divisa nei capitoli secondo le singole parti del discorso.

Alcune grammatiche dividono le parti del discorso secondo il modello di quelle italiane – non considerano i numerali come singola parte del discorso ma includono tra gli aggettivi. La maggioranza delle grammatiche mantiene la divisione più nota a noi. Poi si siamo accorti della struttura molto simile di tutte le grammatiche che contengono quasi sempre certo testo, vocabolario, spiegazione della grammatica ed esercizi.

Nell'ultimo capitolo abbiamo confrontato scelte parti delle grammatiche italiane scritte nel ceco con altre grammatiche italiane tradizionali e moderni.

Abbiamo scoperto che le grammatiche ceche ed italiane sono diversi soprattutto in ampiezza ed in modo nel dividere delle parti del discorso.

Seznam použité literatury a datových zdrojů

BALLERO, Giuseppe a Marie KRONBERGEROVÁ. *Ecco gli italiani*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 1996, 238 s. ISBN 80-857-8463-7

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, 248 p. ISBN 80-858-3924-5.

DOUDOVÁ V., *Josef Bukáček-život a dílo*: bakalářská práce, České Budějovice: Jihočeská univerzita, Fakulta filozofická, 2011

HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Stručná mluvnice česká*. Vyd. 25., ve Fortuně 1. Praha: Fortuna, 1996, 246 s. ISBN 80-716-8306-X

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. *AUT: Databáze národních autorit NK ČR*[online].2009 [cit2014-03-01].Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=aut

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. *ČNB: Česká národní bibliografie* [online]. 2009[cit. 2014-01-25]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=cnb

POSPÍŠILOVÁ, Vlastimila, Miroslava FERRAROVÁ a Eva FERRAROVÁ. *Učebnice současné italštiny: Manuale di Italiano contemporaneo*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008-2010, 2 sv. Jazyky (Computer Press). ISBN 978-80-251-2254-92.

Přílohy

Chronologicky řazená bibliografická rešerše:

MUSSAFIA, Adolph a POVER, František, ed. *Stručná mluvnice jazyka italského pravidly a příklady*. Praha: Storch syn, 1918. 84 s.

RUSINSKÝ, František, ed., AMFITEATROVNA, Ilaria Vladimirovna a BOCCACCIO, Giovanni. *Italský jazyk: Stručná mluvnice jaz. italského*. Holešov: Fr. Malota a J. Konečný, 1919. 64 s.

MUSSAFIA, Adolph a POVER, František, ed. *Dra Adolfa Mussafiy Mluvnice italského jazyka s pravidly a příklady*. 4., uprav. vyd. Praha: A. Storch syn, 1920. 304 s.

SKÁLA, Karel. *Praktická mluvnice italská na základě latiny*. V Praze: Jednota českých filologů, 1921. 435 s.

KOSTOHRYZ, Josef. *Italsky rychle a všude*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1940. 53 s.

HODR, Václav. *Učebnice jazyka italského pro kursy i samouky: Díl I*. 1. vyd. Praha: Česká grafická Unie, 1941.

RUŽIČKA, Otakar. *Italsky od A do Z*. Praha: Orbis, 1941. 445 s.

RUŽIČKA, Otakar. *Italsky od A do Z*. 2.dopl. a preprac. vyd. Praha: Orbis, 1943. 469 s.

RUŽIČKA, Otakar. *Italsky od A do Z*. 3.dopl. vyd. Praha: Orbis, 1946. 470 s.

BUKÁČEK, Josef. *Poznejte italštinu!: praktický průvodce jazykem*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1947. 257 s.

HODR, Václav. *Italština: 2. část*. 1. vyd. Praha: Studijní a informační ústav odborného školství, 1956.

BUKÁČEK, Josef. *Cvičebnice italštiny*. 1. vyd. Praha: Stát. pedagog. nakl., 1959, 495 s.

HODR, Václav. *Italština: pomocná kniha pro kursy jaz. škol 3. díl*. 1. vyd. Praha: Ústav odb. školství, 1959.

- BUKÁČEK, Josef. *Cvičebnice italštiny*. 2. přeprac. a dopln. vyd. Praha: SPN, 1963, 562 s.
- BUKÁČEK, Josef. *Učebnice italštiny*. 3. uprav. vyd. Praha: SPN, 1965, 526 s
- BUKÁČEK, Josef. *Učebnice italštiny*. 3. uprav. vyd. Praha: SPN, 1966, 526 s
- BUKÁČEK, Josef. *Učebnice italštiny*. 4. vyd. Praha: SPN, 1969, 530 s
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice italštiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1974. 373 s.
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Cvičení z italského pravopisu a morfosyntaxe*. 1. vyd. Praha: SPN, 1983, 104 s,
- BAHNÍKOVÁ, Alena, Hana BENEŠOVÁ a Ludmila EHRENBERGEROVÁ. *Italština*. 1. vyd. Praha: SPN, 1985, 563 s.
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice italštiny*. 2. vyd. Praha: Academia, 1987. 373 s.
- BAHNÍKOVÁ, Alena, Hana BENEŠOVÁ a Ludmila EHRENBERGEROVÁ. *Italština*. 2. vyd. Praha: SPN, 1988, 572 s.
- JANEŠOVÁ, Jarmila. *Italština pro samouky*. 6., přepr.vyd. Praha: SPN, 1991, 560 s. ISBN 80-042-2882-8.
- WOTKEOVÁ, Zuzana. *Imparate l'italiano*. Brno: Lingua centrum, 1991. ISBN 80-901089-2-X.
- BAHNÍKOVÁ, Alena, Hana BENEŠOVÁ a Ludmila EHRENBERGEROVÁ. *Italština*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, 575 s. ISBN 80-042-5739-9.
- KRONBERGEROVÁ, Marie a Adriana SANTOLINI. *Ecco-- l'Italiano*. Pardubice: Kora, 1993. ISBN 80-856-4406-1.
- JANEŠOVÁ, Jarmila. *Italština pro samouky*. Vyd. 1. Praha: Leda, 1994, 511 s. ISBN 80-901-6647-4.
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice italštiny*. 3., dopl. vyd. Praha: Academia, 1995. 373 s. ISBN 80-200-0551-X.

KRONBERGEROVÁ, Marie. *L'italiano si no: učebnice italštiny pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 1996, 141 s. ISBN 80-857-8460-2.

BALLERO, Giuseppe a Marie KRONBERGEROVÁ. *Ecco gli italiani*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 1996, 238 s. ISBN 80-857-8463-7.

DOUBRAVOVÁ, Ivana. *Italština: přehledná gramatika*. Dubicko: INFOA, [1997]. 62 s. ISBN 80-85836-68-8.

BAHNÍKOVÁ, Alena. *Italština*. 1. vyd. Praha: Leda, 2001, 614 s. ISBN 80-859-2793-4.

CHYBOVÁ, Olga. *Přehled italské mluvnice*. 1.vyd. Brno: MC nakladatelství, 2001. 46 s. ISBN 80-238-9697-0.

CHYBOVÁ, Olga. *Přehled italské mluvnice*. 2.vyd. Brno: MC nakladatelství, 2003. 46 s. ISBN 80-239-1258-5.

HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*. Vyd. 1. Praha: Leda, 2004. 445 s. ISBN 80-7335-041-6.

JANEŠOVÁ, Jarmila. *Učebnice italštiny v rozhovorech*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2007, 272 s. ISBN 978-80-7335-106-9.

DOUBRAVOVÁ, Ivana. *Italština: přehledná gramatika*. Dubicko: Agentura INFOA, [2008]. [32] s. ISBN 978-80-7240-641-8.

BAHNÍKOVÁ, Alena, Hana BENEŠOVÁ a Ludmila EHRENBERGEROVÁ. *Italština*. 2. vyd. Praha: Leda, 2008, 616 s. ISBN 978-80-7335-116-8.

JANEŠOVÁ, Jarmila. *Italština pro samouky*. 4. vyd. Voznice: Leda, 2009, 511 s. ISBN 978-807-3351-878.

JANEŠOVÁ, Jarmila. *Italština pro samouky*. 3. vyd. Voznice: Leda, 511 s. ISBN 80-859-2742-X.

POSPÍŠILOVÁ, Vlastimila, Miroslava FERRAROVÁ a Eva FERRAROVÁ. *Učebnice současné italštiny*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008, viii, 435 s. Jazyky (Computer Press). ISBN 978-802-5119-563.

POSPÍŠILOVÁ, Vlastimila, Miroslava FERRAROVÁ a Eva FERRAROVÁ. *Učebnice současné italštiny*. 2. vyd. Brno: Computer Press, 2010, viii, 459 s. Jazyky. ISBN 978-802-5130-957.

SKOUPÁ, Renata. *Italština pro samouky*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2010, 224 s. ISBN 978-80-253-0942-1.

Gramatika současné italštiny: [s praktickými příklady]. 1. vyd. V Brně: Lingea, 2012. 160 s. ISBN 978-80-87471-46-3.

FERRAROVÁ, Miroslava, Vlastimila POSPÍŠILOVÁ a Eva FERRAROVÁ. *Italština pro samouky a věčné začátečníky: [doma i ve třídě zábavně a zajímavě]*. 1. vyd. Brno: Edika, 2013, viii, 392 s. ISBN 978-80-266-0109-8.